

Eestimaa Looduse Fond

LOODUSKAITSES VABATAHTLIKUNA OSALEMINE JA SELLE LOODUSHARIDUSLIK MÕJU

Uuringu aruanne

OÜ Cumulus Consulting
Tallinn 2017

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1 Sihtgrupp ja uuringu metoodika	4
1.1 Uuringu sihtgrupp	4
1.2 Uuringu metoodika	5
2 Uuringu tulemused	6
2.1 Respondentide taust	6
2.2 Hiljuti talgutel osalenute hinnangud	9
2.2.1 Talgutel osalemise aktiivsus	9
2.2.2 Talgutel osalemise motivaatorid	12
2.2.3 Talgute mõju	15
2.2.4 Talgute korraldamine ja takistused osalemisel	20
2.3 Talgutel hiljuti mitteosalenute hinnangud	24
Kokkuvõte.....	28
Lisad.....	30
Lisa 1. Küsitlusankeet	30
Lisa 2. Fookusgrupi intervjuude kava	38

Sissejuhatus

Uuringu “Looduskaitsetes vabatahtlikuna osalemine ja selle loodushariduslik mõju” eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid teadmisi ja oskusi omandavad looduskaitse vallas tegutsevad vabatahtlikud läbi vabatahtliku töö ehk looduskaitsealistel talgutel osalemise, ning kuidas nad saadud teadmisi ja kogemusi hindavad. Samuti sooviti saada ülevaade talgute mõjust isiklikule arengule (sh teadmiste ja oskuste arengule), hinnangutest talgute korraldusele ning selgitada välja vabatahtliku töö tegemist takistavad tegurid.

Uuringu läbiviimine tulenes vajadusest koguda infot looduskaitse valdkonnas vabatahtlikega töötavate organisatsioonide edasiste tegevuste planeerimiseks, samuti saada ülevaade looduskaitsealistel talgutega kaasnevast loodushariduslikust mõjust. Eestis on looduskaitsealine vabatahtlik tegevus järjest kasvanud. Viimati uuriti talgute loodushariduslikku mõju ja korraldust 2012. aastal sarnase uuringu raames. Käesoleva uuringu näol on seega tegemist kordusuuringuga, kuid erinevalt 2012. aastal läbiviidud uuringust on seekordse uuringu sihtgrupp laiem – kaasatud on ka nõ mitteaktiivsed vabatahtlikud ehk need, kes ei ole varasemalt üldse või viimase 3 aasta jooksul looduskaitsealistel talgutel osalenud. Loodushariduse all mõistetakse käesolevas uuringus haridust, mille eesmärgiks on tagada looduse tundmine ja sellest aru saamine, mõistmine, et inimene on osa suurest tervikust.

Uuring koosnes kahest osast ja selles kasutati nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid uurimismeetodeid. Esimeses osas töötati välja küsimustik ja viidi läbi elektrooniline küsitlus looduskaitsealistel talgute meililistide liikmete seas. Teise osa eesmärgiks oli küsitlustulemuste tõlgendamine fookusgruppides.

Raport koosneb kahest osast. Esimeses antakse ülevaade valimist ja meetodikast, teises käsitletakse tulemusi: talgutel osalejate ja hiljuti mitteosalenute hinnangud talgutele. Analüüsitakse nii talgute mõju, talgutel osalemise motivatsiooni ja takistusi kui ka ootusi ja ettepanekuid talgute korraldajatele. Neile lisandub eraldi peatükina kokkuvõte, milles on välja toodud ka üldisemad järeldused. Küsitlusankeet ja fookusgruppide küsimused on raportile lisatud.

Uuringu viis Eestimaa Looduse Fondi tellimusel läbi uuringu- ja konsultatsiooniettevõtte OÜ Cumulus Consulting. Uuringut rahastas läbi Keskkonnahariduse programmi Keskkonnainvesteeringute Keskus.

1 Sihtgrupp ja uuringu metoodika

1.1 Uuringu sihtgrupp

Uuringu eesmärk oli uurida looduskaitsete talgute mõju nendel osalenutele. Eestimaa Looduse Fondi (edaspidi ELF) andmetel on Eestis kaks regulaarselt looduskaitsete talgud korraldavat organisatsiooni – Eestimaa Looduse Fond ja Pärandkoosluste Kaitse Ühing (edaspidi PKÜ). Seetõttu moodustati valim nende kahe organisatsiooni talguliste hulga.

Eestimaa Looduse Fond on talgud erinevatel Eesti kaitsealadel korraldanud aastast 2001. Kokku on aastatel 2001-2016 ELF-i korraldusel toimunud 552 talguüritust, millel on osalenud kokku 9423 vabatahtlikku ja tehtud 85 316 tundi vabatahtlikku tööd. Üheks oluliseks eesmärgiks talgute korraldamisel on olnud looduskaitsete teadlikkuse tõstmine nii osalejate kui ka avalikkuse hulgas. ELF-i talgureisid kestavad tavaliselt 3-5 päeva, vahel ka kuni 10 päeva. Talguil tehakse looduskaitsete töid, tutvutakse ümbruskonnaga, käiakse matkarajal ja tehakse palju muid harivaid ja meelelahutuslikke tegevusi. Talguhooaeg kestab kevadest sügiseni, kusjuures kõige tihedam on juuli ja augusti kalender. Talgute toimumisest saavad huvilised infot peamiselt Talguteataja (st meililisti) vahendusel.

2015. aastal viis ELF läbi 55 talgut Eesti eri paigus, milles osales kokku 889 vabatahtlikku ning tehti kokku 7790 tundi tööd. Avalikkusele olid osalemiseks avatud 47 talgut, neist kahest teavitati üksnes vene keeles. Ülejäänud talgutel osalesid sõpruskonnad, ettevõtete kollektiivid ja vabauhendused.

Uuringuprojektis partnerina osalev Pärandkoosluste Kaitse Ühing on mittetulunduslik ühing, mis on asutatud eesmärgiga tagada Eesti pärandkoosluste püsimine. PKÜ on organisatsioonina alguse saanud talguseltskonnast, kes käis suviti pärandkooslusi hooldamas. Traditsiooniliselt korraldab PKÜ igal aastal vähemalt kaks suuremat talgut, mille käigus taastatakse mõni poollooduslik kooslus.

Uuringu sihtgruppi kuulusid kõik Eestimaa Looduse Fondi Talguteataja (meililisti) ja Pärandkoosluste Kaitse Ühingu meililisti liikmed. Eelnevalt anti ELF-i ja PKÜ poolt meililisti liikmetele teada uuringu kavatsusest ning anti võimalus oma kontakt uuringu sihtgrupist eemaldada. Kogu sihtgrupi suurus oli seega 2760 ELF-i ja 174 PKÜ meililisti liiget. Kuna osad isikud olid mõlema organisatsiooni meililisti liikmed ning osad kontaktaadressid ei töötanud, siis edastati küsitlus kokku 2907 vabatahtlikule. Vastavalt tellija soovile oli eesmärgiks saada kokku ligikaudu 300 talgut hiljuti osalenud ja 300 talgut hiljuti mitteosalenud respondendi vastused.

1.2 Uuringu metoodika

Uuring koosnes kahest osast: veebipõhine küsitlusuuring talgute meililistide liikmete hulgas ning fookusgrupi intervjuud vabatahtlikega küsitlusuuringu järgselt.

Küsitlus koosnes kolmest põhilisest osast:

1. Küsimused neile, kes olid viimase 3 aasta jooksul ELF-i või PKÜ talgutel osalenud.
 - a. Talgutel osalemise motivatsioon
 - b. Talgute mõju
 - c. Rahulolu talgutega
2. Küsimused neile, kes ei olnud viimase 3 aasta jooksul ELF-i või PKÜ talgutel osalenud.
 - a. Talgutel osalemise takistused
 - b. Tegurid, mis paneksid talgutel osalema
3. Taustaküsimused kõigile vastanutele
 - a. Sugu, vanus jm taustaküsimused
 - b. Suhe looduskaitseliste teemadega (huvitatus ja teadmised)
 - c. Edasised kavatsused talgutel osalemise suhtes

Ankeet sisaldas nii valikvastustega kui ka avatud küsimusi, mis kooskõlastati tellijaga. Ankeet on ära toodud käesoleva aruande lisa 1. Küsitlusuuring viidi läbi veebipõhisena *SurveyMonkey* küsitluskeskkonnas ning kutse osalemiseks edastati sihtgrupile (2907 vabatahtlikule) e-posti teel. Küsitluse väljasaatmisele eelnes selle tehniline testimine.

Küsitlustulemuste tõlgendamise ja täiendava kvalitatiivse perspektiivi lisamise eesmärgil viidi läbi fookusgrupi intervjuud. Fookusgrupi intervjuu kava on toodud uuringuraporti lisa 2. Kokku viidi läbi kaks fookusgrupi intervjuud, mis toimusid Tallinnas 21. novembril ja 8. detsembril 2016. aastal. Esimene neist oli mõeldud viimase 3 aasta jooksul talgutel osalenutele ning teine mitteosalenutele. Fookusgruppides osalemise kutse saadeti kõigile neile, kes vastasid küsitlusele. Esimeses fookusgrupis osales 8, teises 2 vabatahtlikku.

2 Uuringu tulemused

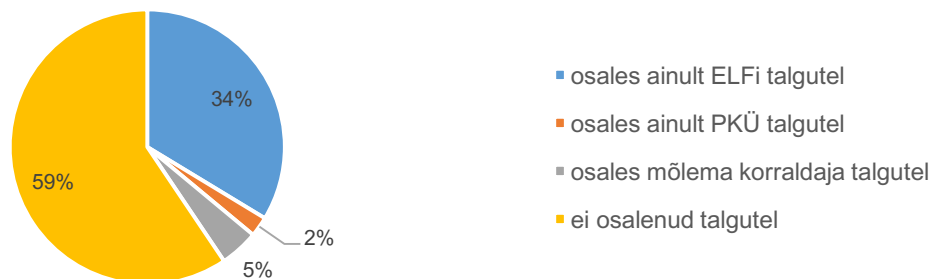
Käesolev peatükk annab ülevaate küsitlusuuringu tulemustest. Samuti on läbivalt välja toodud fookusgruppides kõlanud hinnangud ja mõtted talgutel osalemise või mitteosalemise kohta. Peatükis on eraldi käsitletud kahte sihtgruppi: hiljuti talgutel osalenud ning mitteosalenud. Ühtlasi sisaldab peatükk võrdlusi 2012. aastal läbiviidud sarnase uuringu tulemustega. 2012. aastal läbiviidud uuringu sihtgrupiks olid aga ainult talgutel hiljuti osalenud vabatahtlikud ning mitteosalenute hinnanguid tol korral ei uuritud.

2.1 Respondentide taust

Uuringule vastas 594 respondenti (2012. aastal läbiviidud uuringuga koguti 300 respondenti vastused), mis moodustab 20,4% uuringu sihtgrupist, so meililistide liikmetest, kellele kutse saadeti. Nendest 241 vastanut olid viimase 3 aasta jooksul talgutel osalenud (200 ainult ELF-i talgutel, 14 ainult PKÜ talgutel ja 27 mõlema korraldaja talgutel) ning 353 vastanut ei olnud hiljuti talgutel osalenud (joonised 1 ja 2). Seega jagunesid vastanud hiljuti talgutel osalenute ja mitteosalenute lõikes enam-vähem pooleks, mitteosalenuid oli vastanute hulgas vaid pisut rohkem (59%). Enamik hiljuti talgutel käinutest olid valdavalt ELF-i omadel osalenud (94%); PKÜ talgutel osalenuid oli neist 17%.

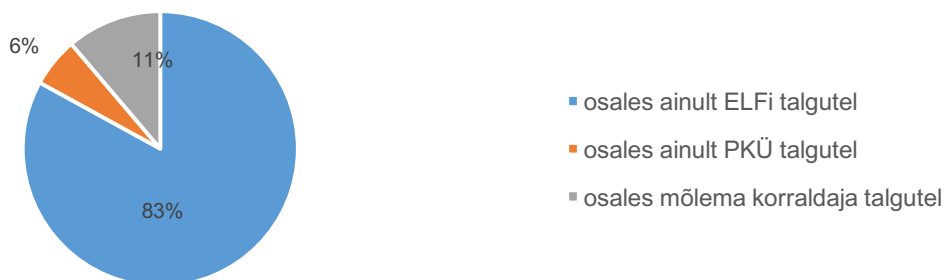
Joonis 1. Vastanute jaotus

Viimase 3 aasta jooksul, 594-st vastanust...

Joonis 2. Talgutel osalenute jaotus

Viimase 3 aasta jooksul, 241-st talgutel osalenud vastanust...

Küsitlusele vastanute keskmine vanus oli ca 40 eluaastat, mis ei erinenud talgutel osalenute ja mitteosalenute lõikes. Noorim vastanu oli 17-aastane ning vanim 78-aastane. Sarnaselt 2012. aastal läbiviidud uuringuga jäi valdav osa vastanutest vanusevahemikku 25-44 moodustades kõigist vastanutest ca 57% (2012: 68%). Eelmise uuringuga võrreldes oli talgutel hiljuti osalenute hulgas suurem vanemate vanusegruppide esindatus – üle 55 aastaseid oli vastanute hulgas ca 12% (2012: 7%).

Valdav osa uuringus osalenutest olid naised, moodustades 4/5 kõigist vastanuist. Suurem osa vastanutest (57%) oli pärit suurlinnast, so Tallinnast või Tartust, olles sealjuures nende vahel enam-vähem võrdselt jagunenud. Võrreldes 2012. aasta uuringuga oli aga muude Eesti piirkondade esindatus suurem – 40,2% (2012: 30,1%). 73% respondentidest omas kõrgharidust ning 80% oli tööturul hõivatud (palgatöötaja või ettevõtja), 10% tegelesid õpingutega ning 10% olid mittehõivatud (pensionil, kodused või töötud). Taustaandmete osas ei ilmnenud olulisi erinevusi kahe sihtgrupi (talgutel osalenute ja mitteosalenute) vahel. Täpsemalt on respondentide taust välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Respondentide taustaandmed

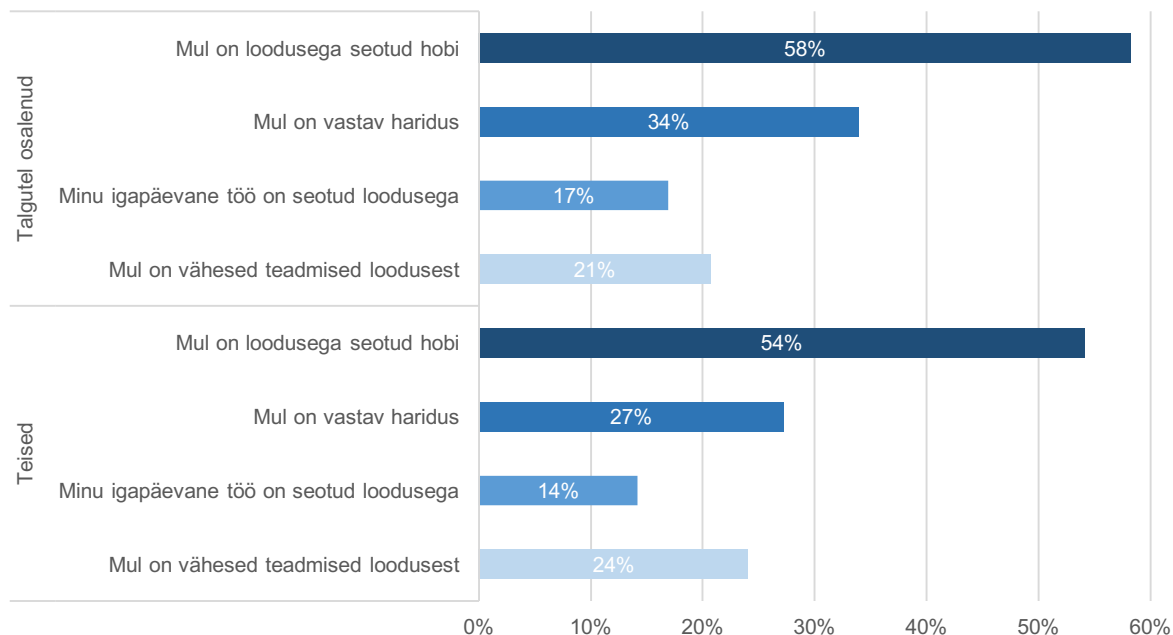
Keskmine vanus 40,3

Sugu	Naine	Mees	
	81%	19%	
Haridustase	Põhi-, kesk- ja kutseharidus	Kõrgem haridus	
	27%	73%	
Seisund tööturul	Töötaja/ettevõtja	Tudeng/õppur	Muu
	80%	10%	10%
Elukoht	Tallinn	Tartu	Muu
	32,6%	27,2%	40,2%

Küsitluses osalesid valdavalt inimesed, kellel oli loodusega seotud hobi (joonis 3). Talgutel osalenute seas oli loodusega seotud hobi 58% vastanutest ning mitteosalenute seas 54% vastanutest. Looduse temaatikaga kursis olevateks võib lugeda neid inimesi, kellel oli kas vastav haridus või seotud töö. Kokku oli selliseid vastanuid talgutel osalenute hulgas 51% ja

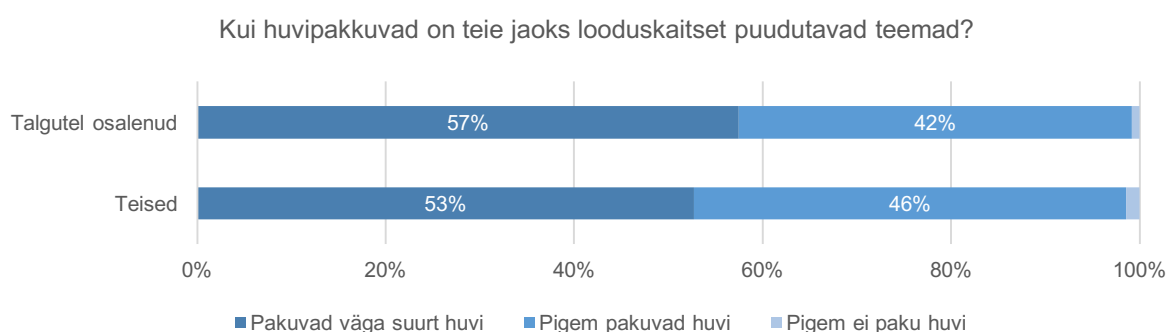
mitteosalenute hulgas 41%. Talgutel osalenutest 21% ja mitteosalenutest 24% märkis, et nende teadmised loodusest on vähesed.

Joonis 3. Vastanute teadmised loodusest

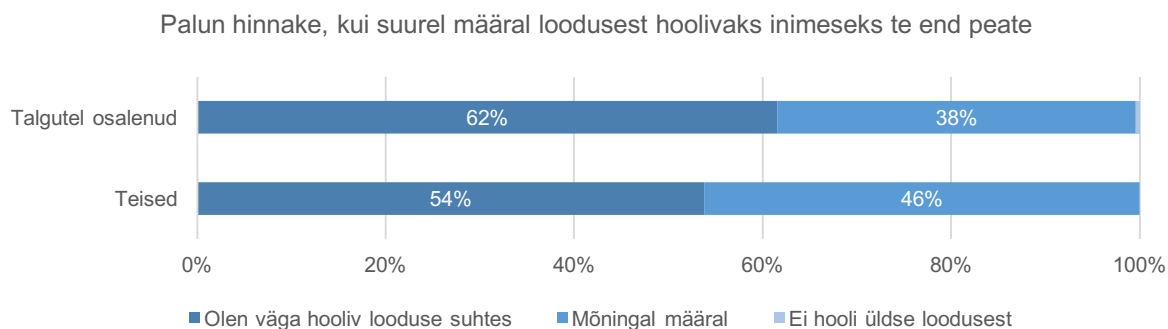
Praktiliselt kõigile, kes küsitlusuuringus osalesid, pakuvad looduskaitset puudutavad teemad huvi. Vaid 1% vastanutest leidis, et looduskaitset puudutavad teemad pigem ei paku neile huvi. Üle poolte (talgutel osalenutest 57% ning mitteosalenutest 53%) vastanutest pidas looduskaitse teemasid väga suurt huvi pakkuvaks (joonis 4).

Joonis 4. Looduskaitset puudutavate teemade huvipakkuvus

Küsitluses osalenud peavad end loodusest hoolivateks inimesteks. Üle poolte vastanuist leidis, et nad on looduse suhtes väga hoolivad ning ülejäänud pidasid end mõningal määral loodusest hoolivaks. Kõige loodusest hoolivamaks pidasid end talgutel hiljuti osalenud vastanud, kellest 62% on looduse suhtes väga hoolivad (joonis 5).

Joonis 5. Hinnang loodusest hoolivusele

Kokkuvõtvalt saab öelda, et looduskaitselistel talgutel osaleva vabatahtliku (aga ka hiljuti talgutel mitteosalenud talguhuvilise) kõige iseloomulikumaks profiiliks on keskmise vanusega 40 eluaastat naissoost kõrgharidusega palgatöötaja, kes on pärit kas Tallinnast või Tartust ning kes peab end loodusest suurel määral hoolivaks ning looduskaitselistest teemadest huvitatud inimeseks. Tal on tõenäoliselt loodusega seotud hobi ning tihti peale ka vastav haridus või töö.

2.2 Hiljuti talgutel osalenute hinnangud

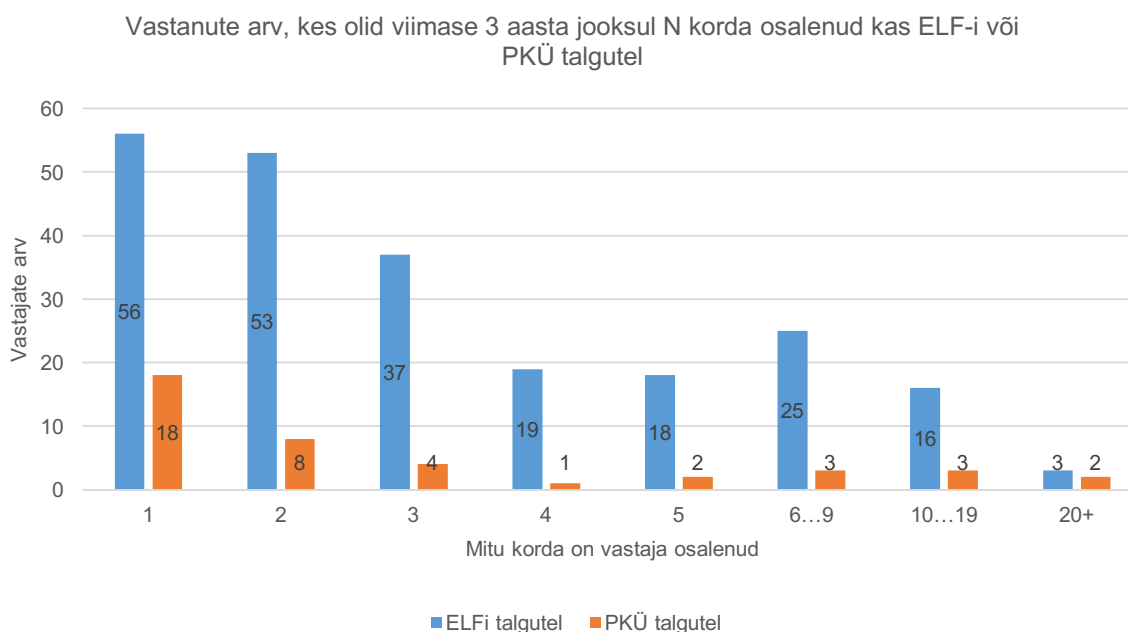
Järgnev alapeatükk annab ülevaate viimase 3 aasta jooksul ELF-i või PKÜ talgutel osalenute hinnangutest. Uuriti, milline oli nende talgutel osalemise motivatsioon ja takistused, milline oli talgutel osalemise mõju ning millised olid osalejate hinnangud talgute korraldusele.

2.2.1 Talgutel osalemise aktiivsus

Suurem osa ELF-i talgutel osalenud vastajatest olid käinud mitmetel talgutel, vaid 25% ELF-i talgutel osalenutest oli piirdunud ühekordse osavõtuga (2012: 39%). Seevastu 44% PKÜ talgutel osalenud vastanute jaoks oli osavõtt jäänud ühekordseks (2012: 3%). Nagu näha, on võrreldes 2012. aasta uuringuga on PKÜ talgutel oluliselt kasvanud ühekordsete osalejate osakaal, samas kui ELF-i talgute puhul on korduvaid osalejaid olnud viimastel aastatel rohkem.

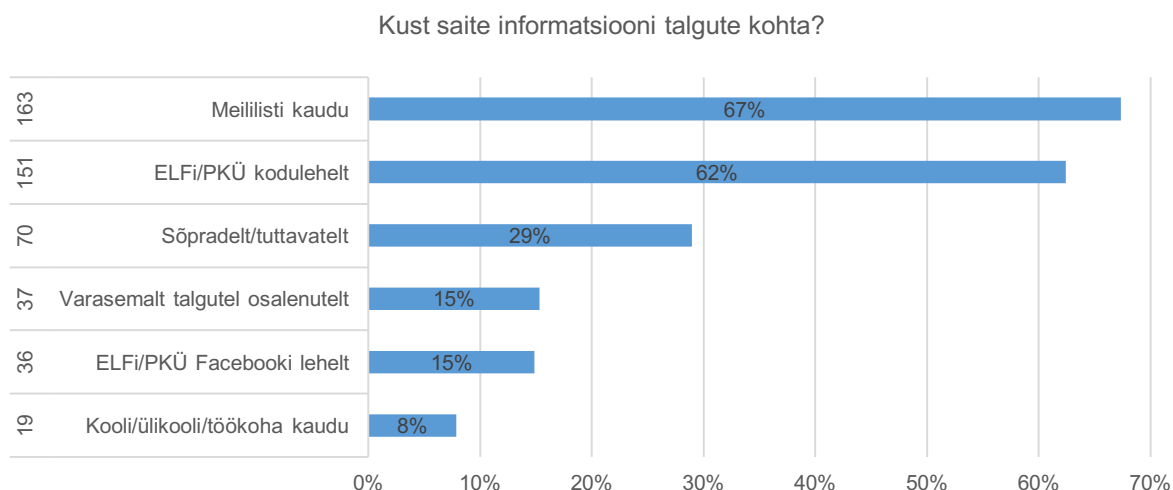
Kõige aktiivsemate talguliste arv on ELF-i ürituste puhul jäänud sarnasele tasemele, 27% osalejatest käis viimase 3 aasta jooksul viiel või suuremal arvul talgutel (2012: 23%). Samas PKÜ korraldatud talgutel on püsiosalejate osakaal vähenenud 2012. aasta 82% tasemelt praeguseks 24% peale. Vastanute talgutel osalemise aktiivsus on täpsemalt toodud joonisel 6.

Joonis 6. Talgutel osalemise aktiivsus

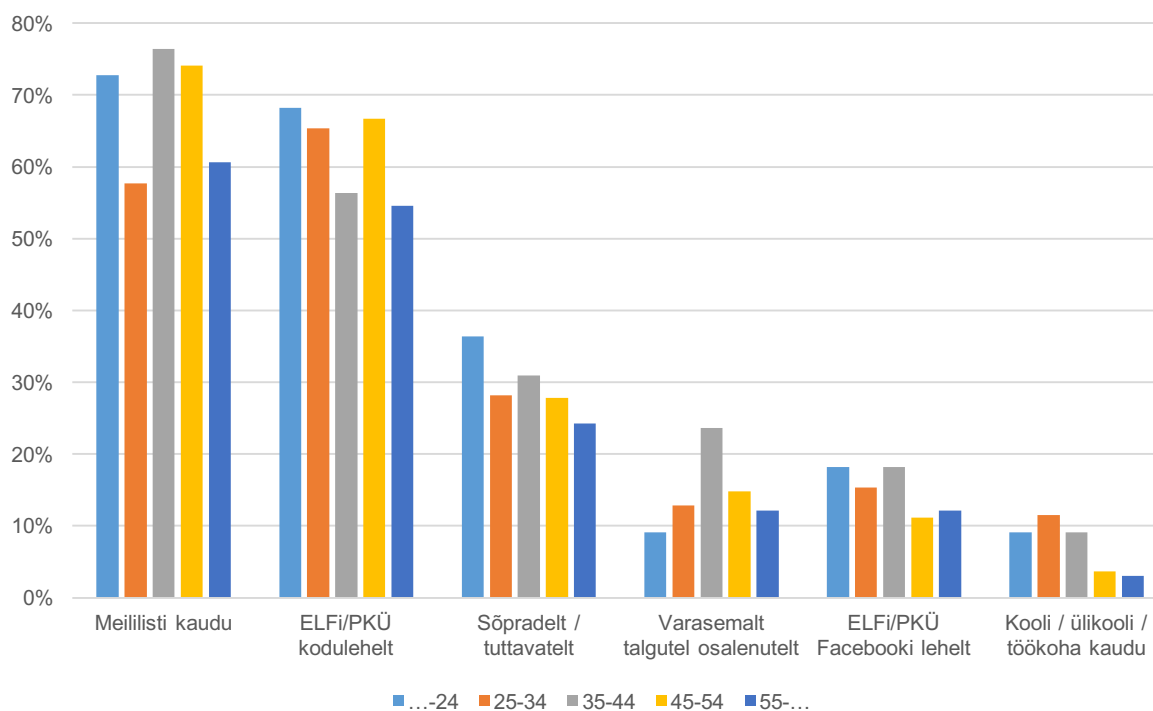
Talgute kohta liigub informatsioon põhiliselt Internetis. Kõige populaarsemaks infoallikaks olid meililistid, mille kaudu sai infot 67% vastanutest. Sarnasele tasemele jäi veebilehtede kasutus, mille kaudu jõudis teave 62%-ni vastanuteni. Tähtsaks infoallikaks on ka sõbrad ja tuttavad (29%) koos teiste varasemalt talgutel osalenud inimestega (15%). Sotsiaalmeedia ei ole veel kujunenud samavõrd oluliseks kanaliks kui muud e-vahendid, ELF-i/PKÜ *Facebooki* lehti kasutas info saamiseks 15% vastanutest (joonis 7).

Joonis 7. Talgud puudutava informatsiooni allikad

Vanuserühmade lõikes oli infokanalite populaarsus enamasti väga sarnane. Väikeste erisustena võiks välja tuua ELF-i/PKÜ Facebooki lehtede ja kooli/töökoha kaudu info liikumise – nendel kanalitel oli alla 45-aastaste vastanute jaoks veidi olulisem tähtsus kui vanemate vastanute jaoks (joonis 8).

Joonis 8. Talguid puudutavate infokanalite olulisus vanusegruppide lõikes

Lisaks etteantud kategooriatele toodi välja järgnevaid infoallikaid, sageli just esmase kokkupuutena:

- Vabatahtlikud.ee avaleht
- Tallinna Merapäevadel ELF-i telk
- Töötukassa
- Looduskalendri veebileht
- MTÜ Loodusajakiri ajakirjad ning aastaväljanne "Lehed ja Tähed"
- Looduse Omnibussi meililist / koduleht / FB leht
- EOÜ mälumäng
- Raadio
- ELF-i töötajad

Fookusgrupi intervjuus sai kinnitust infoallikate paljususe ning ELF-i meililisti (Talguteatja) olulisuse. Intervjueeritavate sõnul kõnetab neid kõige enam ja on oluline järgnev eelinformatsioon:

- Isiklik pöördumine
- Asukoha atraktiivne kirjeldus
- Reklaamlused („Tuleb äge nädalavahetus!“)
- Kas talgutele on oodatud lapsed ja kas tegevused ja läbitavad vahemaad on lastele jõukohased? See on oluline informatsioon nii peredele, kui ka neile, kes ei soovi osaleda talgutel, kus osalevad lapsed.

- Tegevuste sisu kirjeldus. Peaks olema võimalikult täpne, et saaks aru, kas on meelepärane ja jõukohane.
- Soovitakse teada, kes on talgujuht ja kes on teised talgulised.
- Eelinfo võiks sisaldada talgujuhi pöördumist, talgujuhi iseloomustust ja kogemuse kirjeldust.
- Informatsioon logistika ja maksumuse kohta

2.2.2 Talgutel osalemise motivaatorid

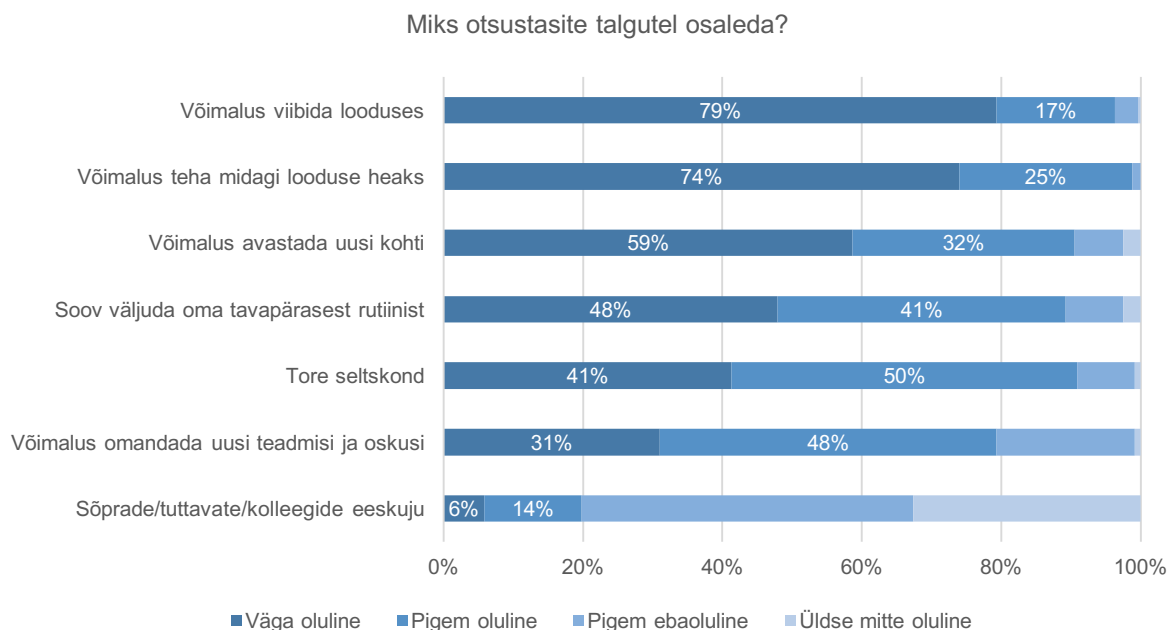
Tähtsaimate põhjustena talgutel osalemiseks toodi välja eelkõige looduses viibimist (79% vastanuist) ning looduse jaoks millegi tegemist (74% vastanuist). Ülejäänud etteantud põhjused talgutel osalemiseks (uute kohtade avastamine, rutiinist väljumine, hea seltskond, uued teadmised/oskused) olid samuti osade vastajate jaoks olulised, kuid kokkuvõttes mitte nii tähtsad kui looduses viibimine ja selle kasuks tegutsemine. Selgelt kõige väheolulisemaks osutus sõprade/tuttavate/kolleegide eeskuju, mida tervelt 80% vastanutest pidas pigem ebaoluliseks või üldse mitte oluliseks (joonis 9).

Vaba kommentaarina toodi talgutel osalemise lisapõhjusena enim välja lastele või lapselastele looduses viibimise ja töötamise kogemuse andmist.

Fookusgrupis oli enamiku jaoks talgutel osalemise oluliseks motivaatoriks positiivne kogemus minevikust. Toodi välja, et kunagine hea talgukogemus motiveerib neid jätkuvalt talgutel osalema hoolimata vahepealsetest võimalikest negatiivsematest kogemustest. Seega arvati, et inimese esimene kokkupuude talgutega on väga olulise tähtsusega – kui see kogemus on positiivne, siis võib inimesest suurema tõenäosusega kujuneda regulaarne talguline.

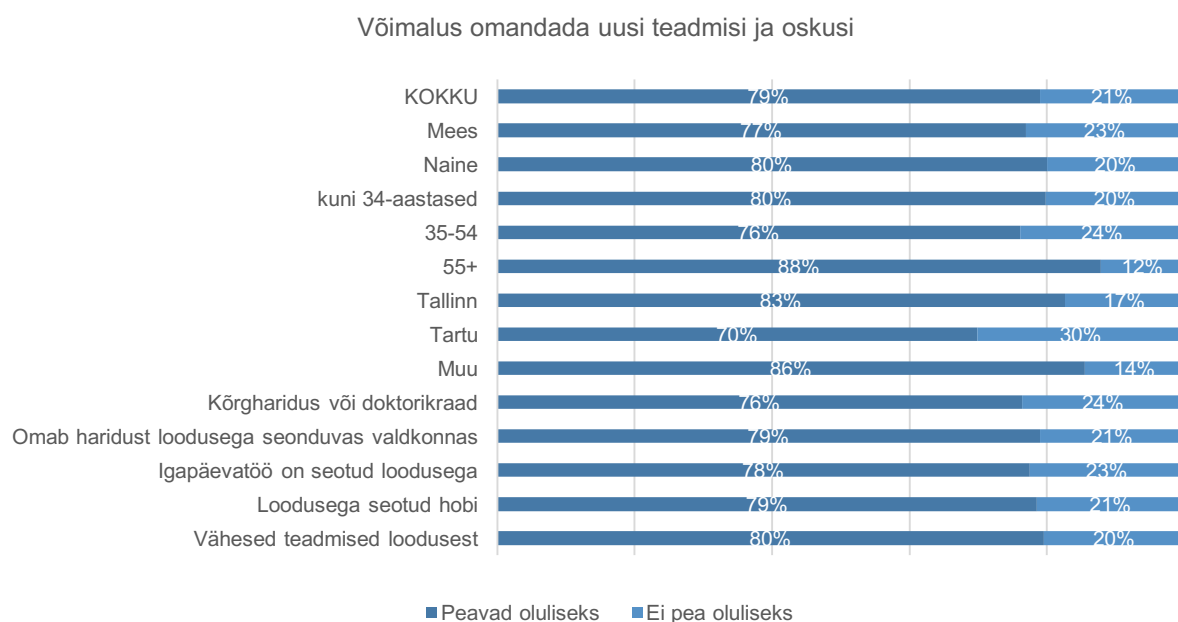
Suurim erinevus võrreldes 2012. aasta uuringuga on „toreda seltskonna“ väiksem tähtsus talgutel osalemise põhjusena. Kui 2012. aastal jagas hea seltskonna põhjus olulisuse osas esimest kohta looduse heaks tegutsemisega, siis käesolevas uuringus oli vastanute jaoks seltskond pigem keskpärase tähtsusega põhjus talgutel osalemiseks. Looduse heaks millegi tegemine, uute kohtade avastamine ja looduses viibimine (2012. aasta uuringus vastavalt jagatud esimesel, kolmandal ja neljandal kohal) on suuresti säilitanud oma tähtsuse. Nagu ka nüüd, olid uute teadmiste ja oskuste omandamine ning kaaslaste eeskuju 2012. aastal selgelt vähetähtsate põhjuste hulgas. Samas, viimastega 2012. aastal ühel pulgal olnud igapäevasest rutiinist väljumine on talgutel osalemise põhjusena tähtsuselt tõusnud, jõudes toreda seltskonnaga ligikaudu samale olulisuse tasemele.

Joonis 9. Talgutel osalemise motivaatorid

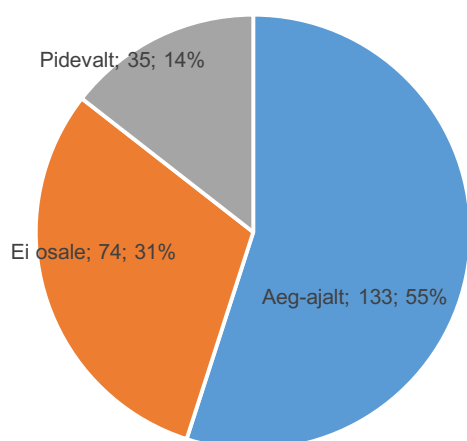
Kuna käesoleva uuringu üheks eesmärgiks on uurida talgute loodushariduslikku mõju, siis uuriti lähemalt, mis iseloomustab neid talgulisi, kes peavad talgutel osalemisel oluliseks võimalust saada uusi teadmisi ja oskusi. Kui kokku pidas uute teadmiste ja oskuste omandamist oluliseks 79% vastanutest, siis analüüsist selgus (joonis 10), et keskmisest rohkem peavad seda oluliseks üle 55-aastased (88%) ning väljaspool Tallinna ja Tartut elavad talgulised (86%). Keskmisest vähem peavad uute teadmiste omandamist oluliseks motivaatoriks tartlased (70%).

Joonis 10. Võimalus omandada uusi teadmisi ja oskusi kui motivaator talgutel osalemiseks taustatunnuste lõikes (% vastanutest)

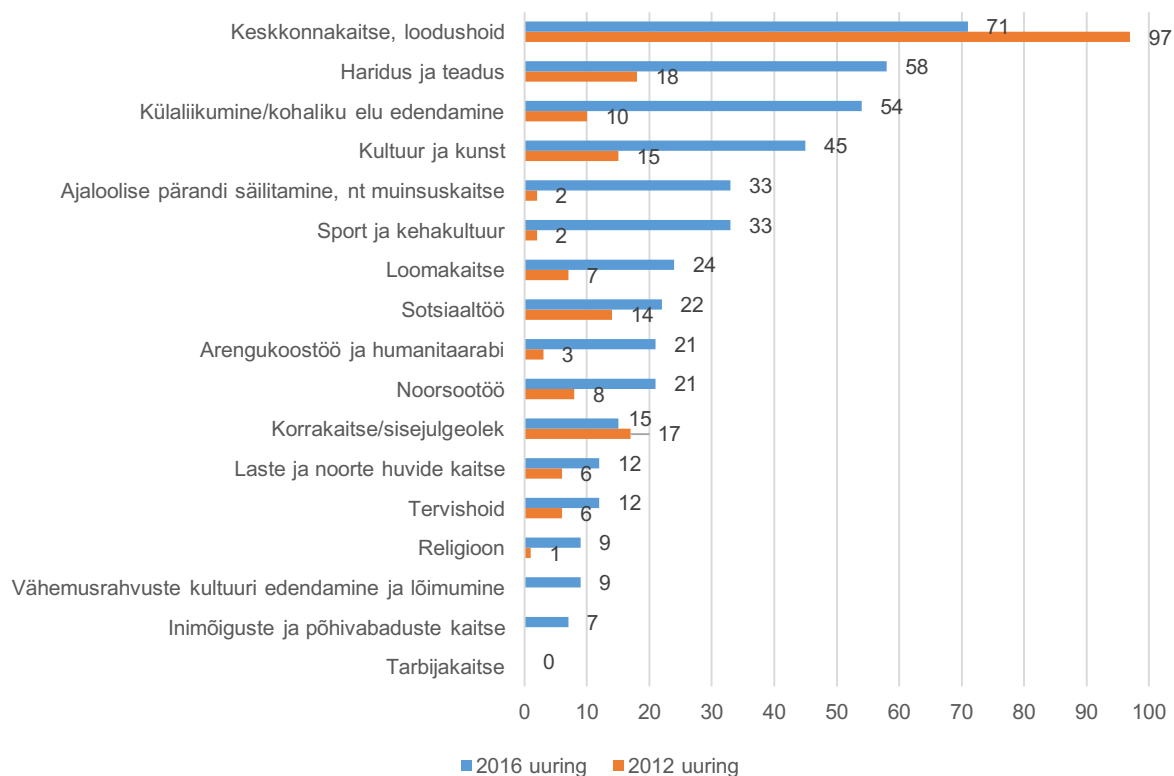
2012. aasta uuringuga võrreldes on tõusnud teistes vabatahtlikes tegevustes osalevate vastanute hulk, 56%-lt 69% tasemele. Pidevalt teistes vabatahtlikes tegevustes osalejate osakaal on jäänud samaks, kasv on eelkõige toimunud tänu aeg-ajalt tegevustes osalejatele (joonis 11).

Joonis 11. Osalemine teistes vabatahtlikes tegevustes

Teistes vabatahtlikes tegevustes osalejaid oli arvukselt kummagi uuringu kohaselt ühel määral (170 aastal 2012, 168 nüüd), mistõttu on võrreldavad ka eri valdkondade tegevustes osalejate absoluutarvud. On näha, et võrreldes 2012. aasta uuringuga on vastanute huvid oluliselt laiemaks läinud ning lisaks keskkonnakaitse ja loodushoiu alaste vabatahtlike tegevustega leitakse aega ka teiste väga erinevate valdkondade jaoks. Mõnes teises keskkonnakaitse või loodushoiu alases tegevuses osalevate vastanute arv vähenes 97-lt 71-le, samas kui peaaegu kõigi teiste valdkondade tegevustes osalenuid tuli juurde (joonis 12).

Joonis 12. Osalemine teistes vabatahtlikes tegevustes, valdkonna järgi

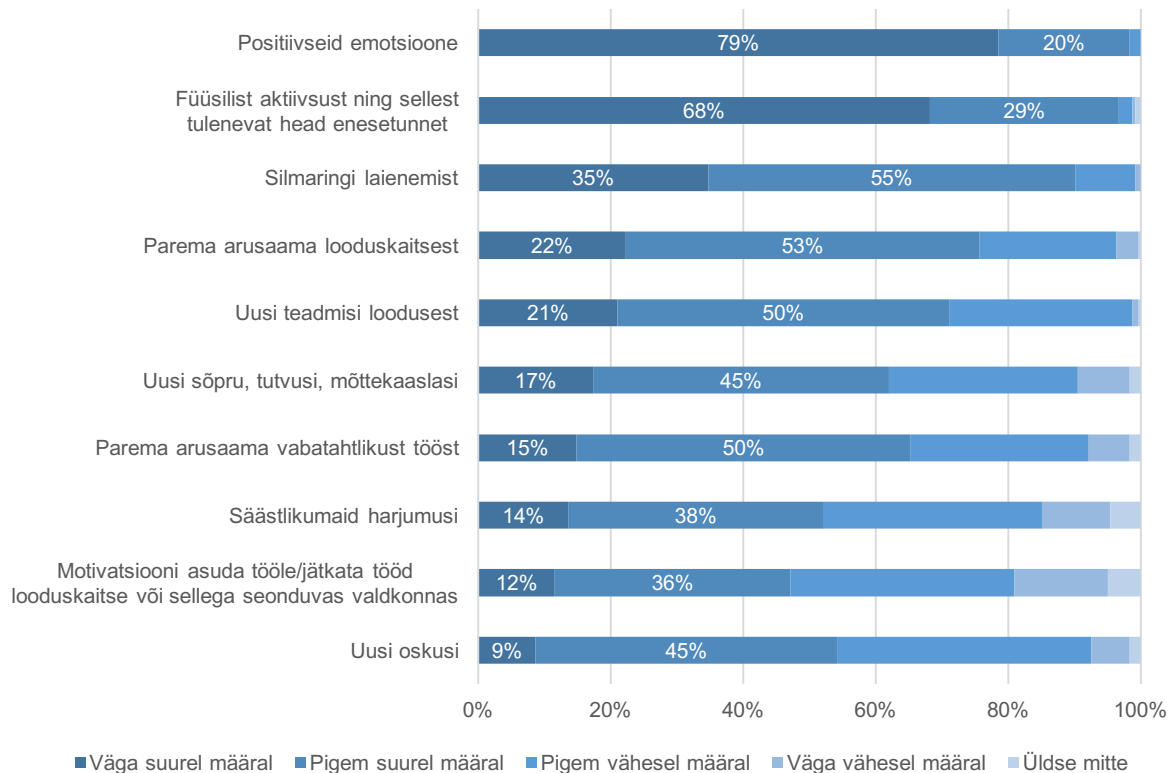
2.2.3 Talgute mõju

Et teada saada, kuidas talgud osalenud inimesi nende enda hinnangul mõjutatud on, paluti küsitlusele vastanutel hinnata, mida talgutel osalemine neile pakkunud on. Ülekaalukalt kõige enam toodi välja head enesetunnet, nii emotsionaalset kui füüsilisest aktiivsusest tulenevat. Väga suurel määral positiivseid emotsioone sai talgutel osalemisest 79% ja füüsilisest aktiivsusest tulenevat head enesetunnet 68% vastanutest – ning pea kõik ülejäänud vastanud märkisid nende kohta „pigem suurel määral“. Kolmanda olulise mõjuaspektina nimetati silmaringi laiendamist, mida sai talgutelt väga suurel määral 35% vastanutest (koos „pigem suurel määral“ vastanutega 90%). 62-75% vastanutest võttis vähemalt „pigem suurel määral“ talgutelt kaasa parema arusaama looduskaitsest, uusi teadmisi loodusest, uusi sõpru / tutvusi / mõttekaaslasi, või parema arusaama vabatahtlikust tööst. Kõige vähem oluliseks talgute mõjuks peeti säästlikumate harjumuste või uute oskuste omandamist, samuti motivatsiooni tekitamist asuda tööle / jätkata tööd looduskaitse või sellega seonduvas valdkonnas – ligi pooled vastanud arvasid, et talgud pakkusid neid aspekte pigem vähesel määral, väga vähesel määral või üldse mitte (joonis 13).

Võrreldes 2012. aasta uuringuga on positiivsete emotsioonide mõju olulisus märgatavalt kasvanud – toona jäi see aspekt mainimiste arvult tugevalt alla tutvuste / sõprade talgutelt leidmisele (21% vs 44%), samas kui seekord osutus positiivsete emotsioonide aspekt talgute mõjus kõige olulisemaks. Mõlemas uuringus toodi uute teadmiste ja oskuste vähese omandamise põhjusena sageli esile, et hariduse, töökogemuse või lihtsalt huvide tõttu olid looduslased teadmised ja oskused juba niigi olemas.

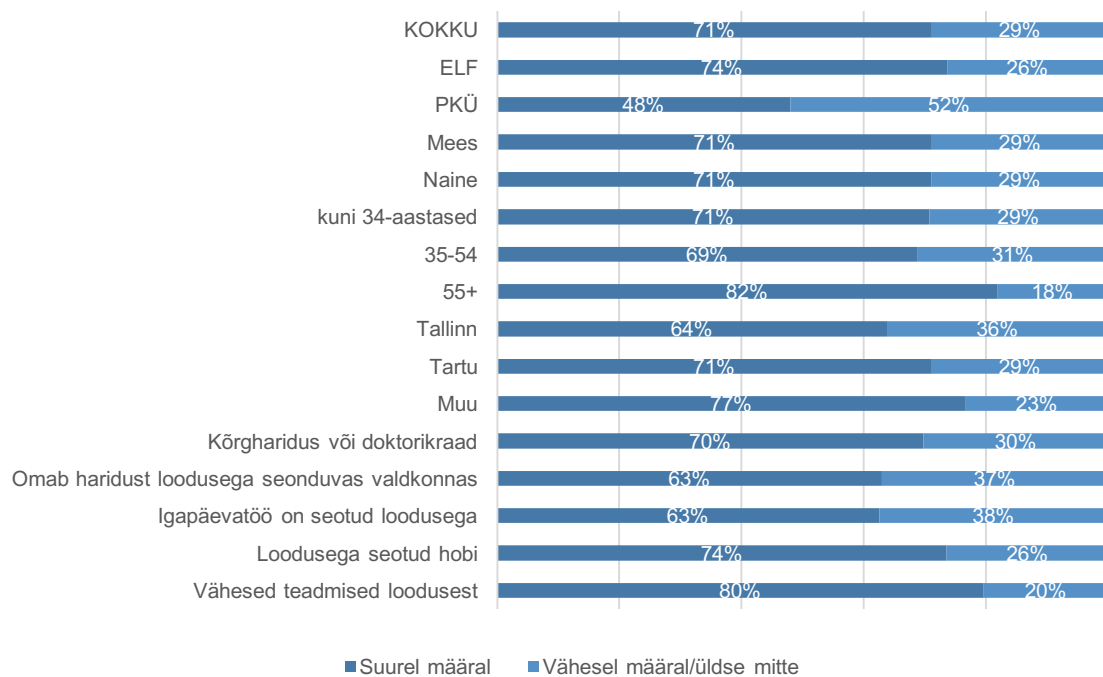
Teisalt, vastuseks otsesele sellekohasele küsimusele väitis vaid 4% vastanutest, et ei omandanud uusi teadmisi või oskusi kas pigem mitte või üldse mitte, võrreldes 66% vastanutega, kes said neid mõningal määral ning 30% vastanutega, kes said neid suurel määral. Seega vähemalt midagi on looduskaitsest talgutelt õppinud pea kõik küsitlusele vastanud ning uute teadmiste / oskuste väiksem mõju võrreldes teiste aspektidega ei tähenda, et talgutelt midagi uut ei õpitaks. Keskmisest vähem omandasid uusi teadmisi PKÜ talgutel osalenud (48%). Ühtlasi selgub jooniselt 14, et keskmisest rohkem pakkus talgutel osalemine uusi teadmisi 55-aastastele ja vanematele talgulistele (82%) ning neile, kes hindasid oma teadmisi loodusest väheseks (80%).

Joonis 13. Talgutel osalemise mõju vabatahtlikele: mida talgutelt enda jaoks saadi

Joonis 14. Uute teadmiste omandamine taustatunnuste lõikes

Uute teadmiste saamine talgutel osaledes

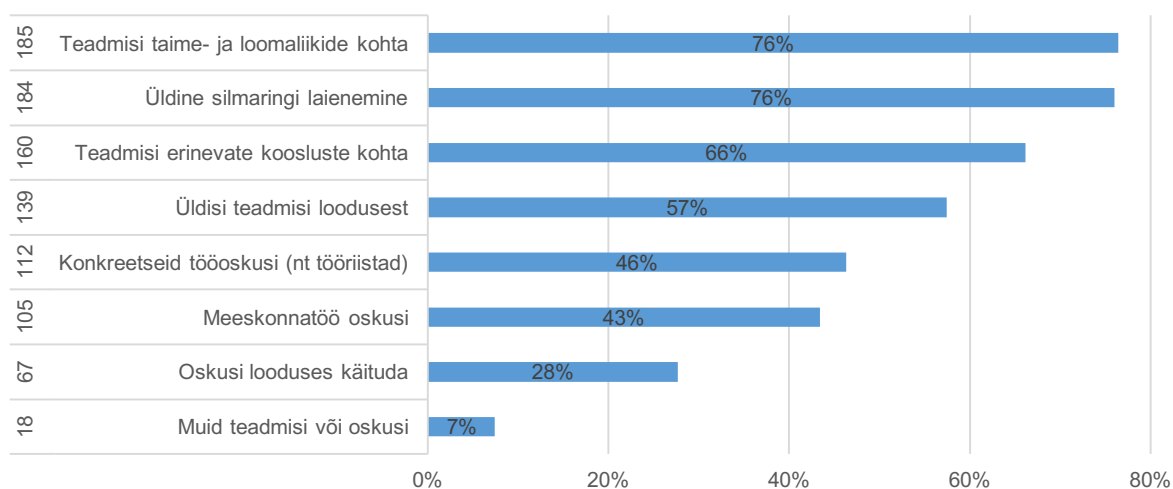
Fookusgrupis selgus täiendavalt, et talgutel osalemine pakkus osalejatele võimalusi viibida kohtades, mille peale ise ei tule või kuhu ise ei pääseks. Kõrgelt väärtustati võimalust olla igapäevatööst ja -elust eemal, pääseda rutiinist. Mitmed osalejad olid veendumusel, et talgutel osalev seltskond ei ole oluline, sest talgutel osaledes soovitakse olla pigem omaette, teha tööd ja näha tulemust. Fookusgrupis oli aga ka neid, kes otsivad talgutel seltskonda ja soovivad rahuldada sotsiaalseid vajadusi. Samas talgujuhi pädevus oli kõigi hinnangul väga oluline – talgujuht peab suutma töid hästi korraldada ning vajadusel ka informatsiooni pakkuda.

Lisaks olid fookusgrupis osalenutele talgud pakkunud rahulolu eneseületusest nii füüsilisest kui ka sotsiaalsest (võõraste inimestega võõras kohas koos viibimise) aspektist. Mitmed osalejad hindasid kõrgelt ka võimalust saada uusi teadmisi looduse kohta ning teha huvitavaid töid, mida näiteks korteris ei ole võimalik teha.

Enamik vastanuid oskas nimetada ka konkreetseid teadmisi või oskuseid, mida nad talgute käigus omandanud on (joonis 15). Kõige rohkem toodi välja uusi teadmisi taime- ja loomaliikide kohta ning üldist silmaringi laienemist (mõlemad 76%), millele järgnesid teadmised erinevate koosluste kohta (66%) ja üldised teadmised loodusest (57%).

Ka 2012. aastal läbi viidud uuringus oli populaarseim vastus sama – uued teadmised taime- ja loomaliikide kohta. Teisena nimetati teadmisi erinevate koosluste kohta ning kolmandana konkreetseid tööoskusi. Neist viimane, konkreetsete tööoskused, on käesolevas uuringus oma olulisuses kaotanud, olles mainimise arvult alles viies (46%). Seevastu üldine silmaringi laienemine on läbi käinud vastupidise teekonna tõustes 2012. aasta uuringu tähtsusele 5. kohalt käesoleva uuringu tippu. Seega võiks öelda, et võrreldes nelja aasta tagase ajaga on praegustelt loodusteaduslikelt talgutelt omandatavad teadmised ja oskused muutunud üldharivamaks ning spetsiifilisi teadmisi ja oskusi (erinevate koosluste kohta, tööoskusi) saadakse pigem vähem.

Joonis 15. Teadmised ja oskused, mida talgutel osalemine on osalejatele pakkunud

Vabade vastuste juures, kus oli võimalus antud teemat kommenteerida, kinnitati enamuses üle, et praeguses formaadis saadavate teadmiste ja oskustega on kõik korras ning midagi muutma ei pea. Pigem harvade, aga siiski korduvate vastustena toodi välja soove rohkemate taustateadmiste järgi („tööde vajaduse selgitamist“, „rohkem selgitusi, miks mingit liiki või kooslust on vaja kaitsta“, „konkreetselt kaitstava liigi kohta e-mailile film või *Youtube*’i link, lugemismaterjal vm info kas enne või pärast talguid“) ja konkreetsete tööoskuste omandamiseks („oskusi kasutada rohkemaid töövahendeid“, „oleksin tahtnud ise mootorsaagi kasutada – selleks oleks eelnevalt olnud vaja mind õpetada, kuna olen mootorsaaga iseseisvalt saaginud aastaid tagasi loetud korrad“). Väga palju rõhutati siiski veel üle, et uued teadmised ja oskused on teisejärgulised, sest talgutel osalemise põhjus peitub muus („ei oska öelda, käin talgutel rohkem lõbu pärast“, „Ma ei pane liiga palju rõhku uute teadmistega seonduvasse, on küll meeldiv lisaks töö tegemisele saada uusi teadmisi ja on väga tore peale talgutöid sama seltskonnaga midagi kuulata/vaadata/arutada, kuid põhieesmärk on siiski mingi töö ära tegemisel ja sellega panustamine.“).

Fookusgrupis selgus, et uute teadmiste ja oskuste omandamine sõltub väga suurel määral talgujuhust. Alati ei ole talgujuht antud teema spetsialist ning siis ei ole lootuda ka uute teadmiste saamist. Kui aga talgutel on kaasas (kas talgujuhi või osalejana) teemavaldkonna spetsialist või näiteks Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) või Keskkonnaameti inimesed, siis jagatakse talgu jooksul palju rohkem teadmisi. Paari osaleja hinnangul on talgutel läinud kaduma teatav sügavus, kuna talgujuhtide pädevus on langenud (varem oli tegu tõeliste oma ala fännidega) ning ei osata vastata osalejate küsimustele. Mitmed osalejad leidsid, et nad sooviksid rohkem keskkonnahariduslikke elemente talgutel (infot taime- ja loomaliikide kohta, viktoriinide läbiviimine, osalejate sisulistele küsimustele vastamine). Leiti, et teadmiste omandamiseks ei ole aga sobilik nõ loengu formaat, teadmisi peaks soovijatele jagama töö käigus, saunalaval ja lõkke ümber. Samuti toodi välja, et talgutel võiks olla kohapealne vastuvõtja, kes jagab teadmisi kohaliku konteksti kohta.

Küsitlusele vastanutelt uuriti, mida võiks talgutel loodushariduslikult rohkem pakkuda. Tegemist oli vaba vastusega ning suur osa vastanutest sellele küsimusele ei vastanud või väitis, et ei oska midagi rohkem soovida. Kõige enam sooviti talgutel saada rohkem taustainfot, mida ja milleks tehakse. Oodatakse põhjendusi, miks tehtavad tegevused on vajalikud, mida need kooslusele annavad ja millistele liikidele on tegevused kasulikud. Kuidas tegevused mõjutavad loomastiku ja taimestiku elu antud talgu jooksul (tegematajätmise põhjused vs liigne loodusesse sekkumine). Tuleks pakkuda osalejatele nn suuremat pilti.

Lisaks toodi välja järgnevat soovet, mida talgutelt hariduslikult oodatakse:

- Liikide tutvustamine, kohalike looduslike vaatamisväärsustega tutvumine. Vähemtuntud faktide jagamine.
- Igapäevaelus rakendatavaid teadmised ja oskused ning elulised näited
- Võiks kutsuda ka looduskaitsetöötajaid ning kohalikke aktiivseid inimesi oma tegemistest rääkima.

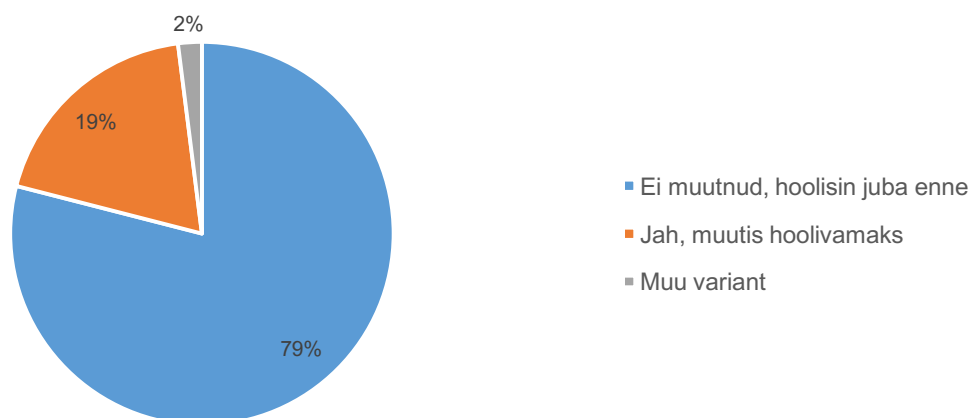
- Loodusfilmide vaatamine õhtuti. Mänguliste viktoriinide korraldamine, õhtused temaatilised ettekanded
- Teadmised, kuidas looduses käituda ja iseseisvalt hakkama saada
- Loodussäästlikkuse teemade kajastamine (nii teoorias kui praktikas)

Lisaks toodi välja, et talgud on siiski rohkem töö tegemisele suunatud ning kui hakata rohkem hariduse pakkumisele keskenduma, siis jõuab talgute raames vähem tööd ära teha. Tuleb leida tasakaal, mis peaks mitmete vastanute hinnangul olema siiski rohkem töötegemise suunas kaldu.

Talgutel osalemine muutis ligi viiendiku vabatahtlikest loodusest hoolivamaks (joonis 16). Võrreldes 2012. aasta uuringuga on tulemus sama – ka toona läbiviidud küsitlusele vastanutest 19% muutus talgute mõjul looduse suhtes hoolivamaks. Enamike talgutel osalenute puhul ei toonud talgud muutust suhtumises loodusesse, sest loodusest hooliti juba varasemalt. Mitmed vastanud kinnitasid, et ehkki loodusest hooliti juba varem, aitas korduv talgutel osalemine kinnistada arusaamu looduse säilitamise vajalikkusest. Pika aja jooksul korduvalt samades paikades töötades on kõige parem näha oma tegevuse tulemust ja arenguid ning muutuda veelgi hoolivamaks. Samuti toodi välja, et talgute tulemusena pööratakse igapäevaselt rohkem tähelepanu sellele, mis meie ümber looduses toimub.

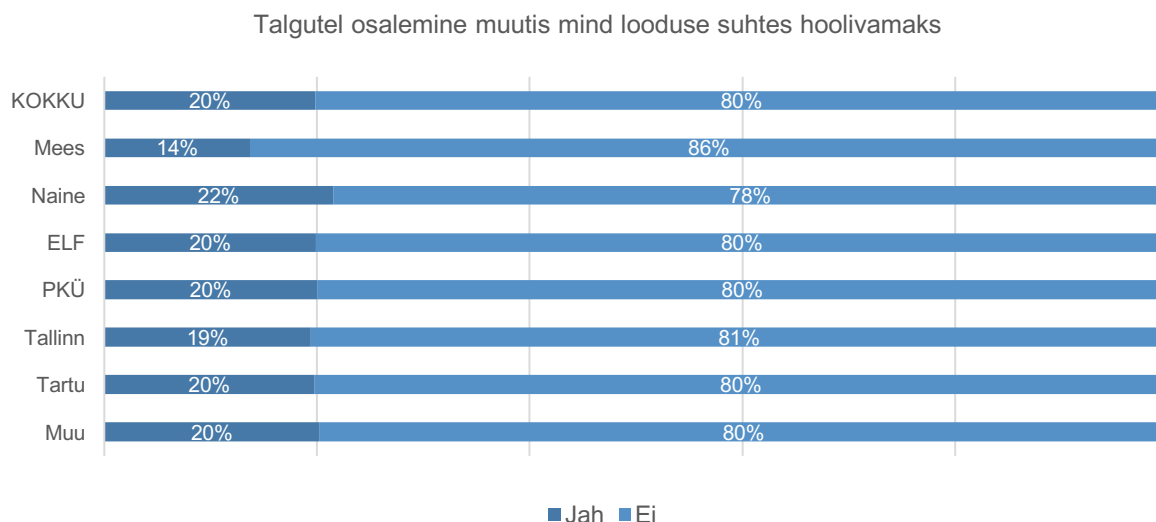
Joonis 16. Talgutel osalemise mõju suhtumisele loodusesse

Kas looduskaitselistel talgutel osalemine muutis teie suhtumist loodusesse?

Joonis 17 kinnitab, et loodusest hoolivamaks muutumine ei erine olulisel määral peamiste taustatunnuste lõikes. Märkata on väikest erinevust soo lõikes – meeste hulgas oli keskmisest väiksem osakaal neid, kes muutusid talgutel osaledes looduse suhtes hoolivamaks.

Joonis 17. Talgutel osalemise mõju suhtumisele loodusesse taustatunnuste lõikes

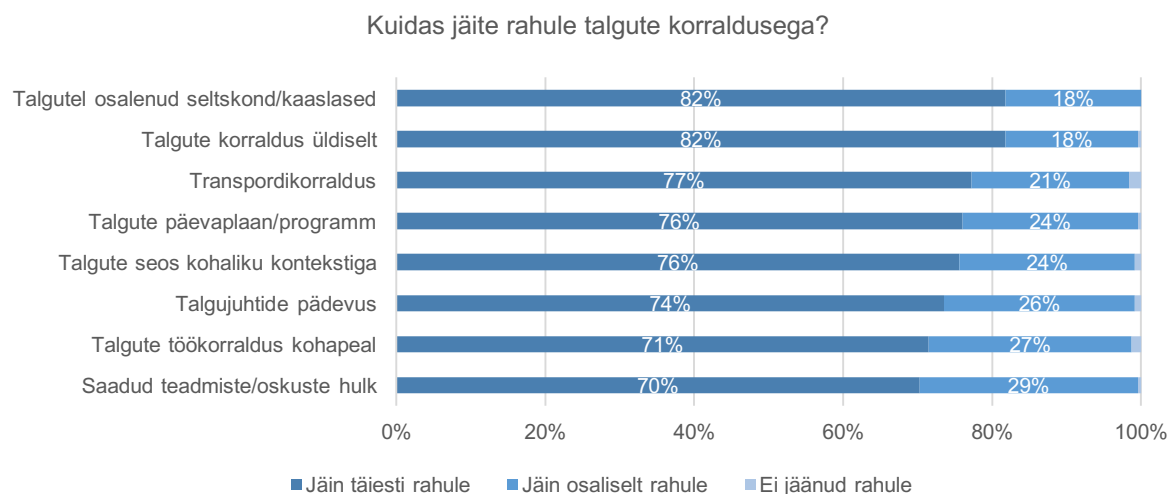

2.2.4 Talgute korraldamine ja takistused osalemisel

Talgutel osalenud vastajad jäid üldiselt talgute korraldusega väga rahule. Vastanutelt küsiti korralduslikku rahulolu talgutega erinevates aspektides (vt joonis 18) ning iga kategooria puhul olid vaid üksikud vastanud (maksimaalselt 4 vastanut transpordikorralduse puhul), kes ei jäänud korraldusega antud aspektis rahule. Iga korraldust puudutava aspekti puhul jäi täiesti rahule üle 70% vastanutest.

Fookusgrupis toodi välja, et on esinenud mitmeid probleeme transpordikorraldusega, mis on kohati läbimõtle mata. Väideti, et logistika on tihtipeale väga keeruline ning osutub talgul osalemise peamiseks takistuseks. Fookusgrupis arutati ka laiemalt talgute korralduse üle, mille osas olulisi etteheiteid ei olnud, kuid rõhutati talgujuhi, kindla kava paikapane ku ja läbimõeldud tööde jaotuse olulisust talgureisi õnnestumisel.

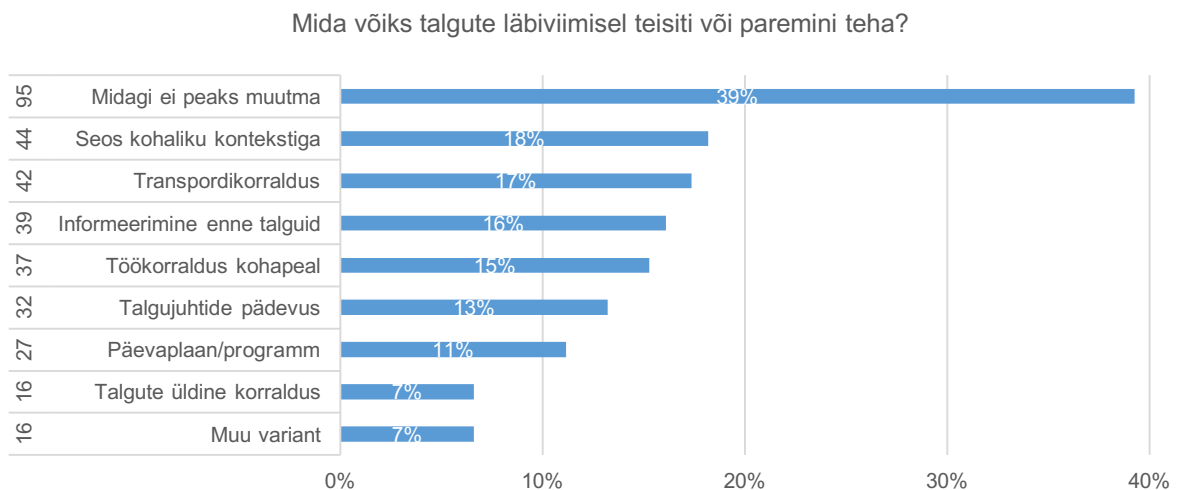
Joonis 18. Rahulolu talgute korraldusega eri aspektides

Enamik (39%) vastanutest leidis, et talgute läbiviimisel ei peaks midagi muutma (joonis 19). 18% vastanutest ootab talgutelt rohkem seoseid kohaliku kontekstiga, 17% paremat transpordi korraldamist ning 16% paremat informeerimist enne talguid.

Tulemus on mõneti sarnane 2012. aasta uuringuga, sest suur osa vastanuid ei osanud ka tookord muutmist vajavaid aspekte välja tuua. 24% vastanutest oli talgute korraldusega rahul ja ei pidanud seetõttu vajalikuks midagi muuta ning 25% ei osanud öelda, mida võiks talgutel teisiti teha. Kui seekordses uuringus vajasisid talgud vähemalt 10% vastanute arvates enamikes küsitud aspektides millegi parandamist, siis eelmises uuringus ületas vaid üks aspekt 10% piiri (parem eelinfo talgute kohta – 18%). Erinevalt käesolevast uuringust ei olnud seos kohaliku kontekstiga 2012. aastal oluline – vaid 3% leidis, et talguid võiks paremini kohaliku kontekstiga siduda. Seega on üldine rahulolu talgutega jätkuvalt kõrge, kuid nähakse eelneva korraga võrreldes rohkem arenguvõimalusi erinevates aspektides.

Joonis 19. Talgute korralduse parandamisvõimalused

Kõikidest talgutel osalenud vastanutest 80% leidis, et on midagi, mis takistab neil talgutel sagedamini osalemast. Peamised takistused talgutel osalemisel on vastanute hinnangul töökohustused ja ajanappus, mis mõlemad esinesid üle pooltel vastanutest (joonis 20). Lisaks osutusid olulisteks takistuseks pere ja koduga seonduvad kohustused (38%). Ajanappus ja töökohustused olid ka 2012. aasta uuringu kohaselt peamised talgutel osalemist takistavad tegurid. Tol korral pidas takistuseks ajanappust 36% ja töökohustusi 29% vastanutest.

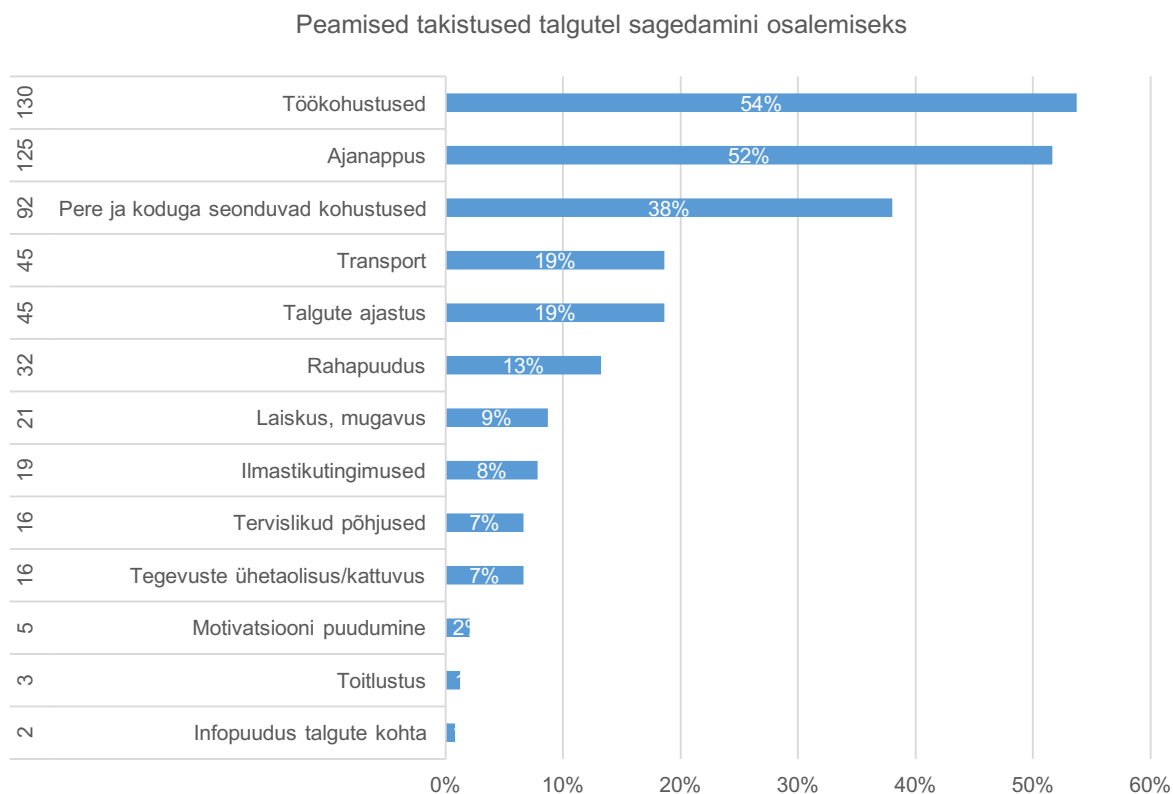
Peamiste takistuste (töö, ajanappus, pere ja kodu) osas ei ole seega korraldajatel võimalik eriti midagi ette võtta. Fookusgruppides toodi välja talgute ebasobivat ajastust tööinimesele:

„Hea formaat oleks, kui talgud üldse tööpäevi ei segaks. Näiteks kohale jõudmine oleks reede hilisõhtul.“ Seega üheks võimaluseks oleks korraldada rohkem selliseid talguid, mis algavad reedel pärast tööpäeva lõppu. Samuti võiks rohkemate peretalgute korraldamine mõneti soodustada perekondlike kohustuste ja talgute ühildamise võimalusi.

Suuremal määral on korraldajatel võimalik mõjutada aga mitmeid teisi valdkondi – talgute ajastus, transport ja rahapuudus. Nimetatud tegurid olid talgutel osalemisel takistuseks 13-

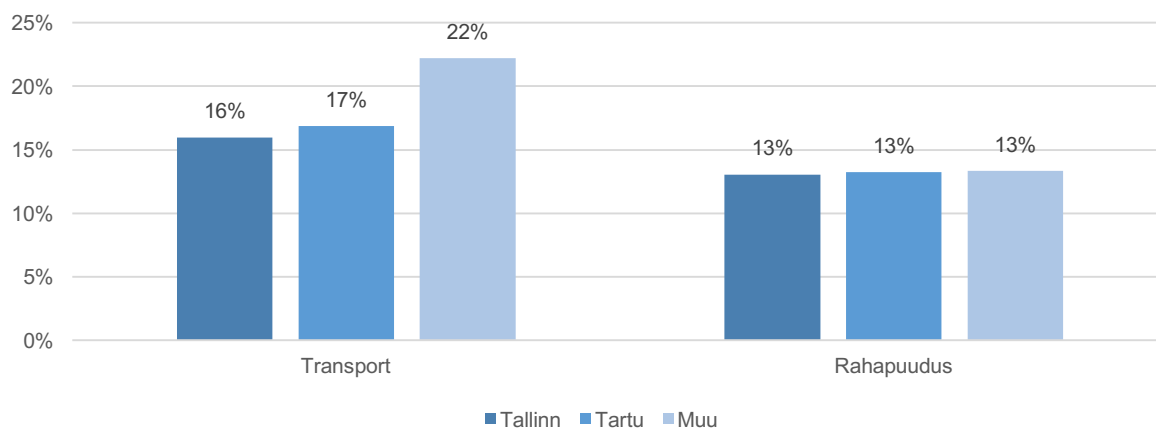
19% vastanutest. 2012. aasta uuringus olid need tegurid takistuseks väiksemale hulgale osalejatest (5-6%).

Joonis 20. Talgutel osalemise takistused

Transport on kõige enam talgutel osalemise takistuseks neile, kes elavad väljaspool Tallinna ja Tartut – 22% muude piirkondade elanikeks pidas seda takistuseks (joonis 21). Rahapuudus kui takistav tegur ei sõltu aga talgulise elukohast ega ka teistest analüüsitud taustatunnustest (sugu ja vanus).

Joonis 21. Transport ja rahapuudus kui takistavad tegurid elukoha lõikes

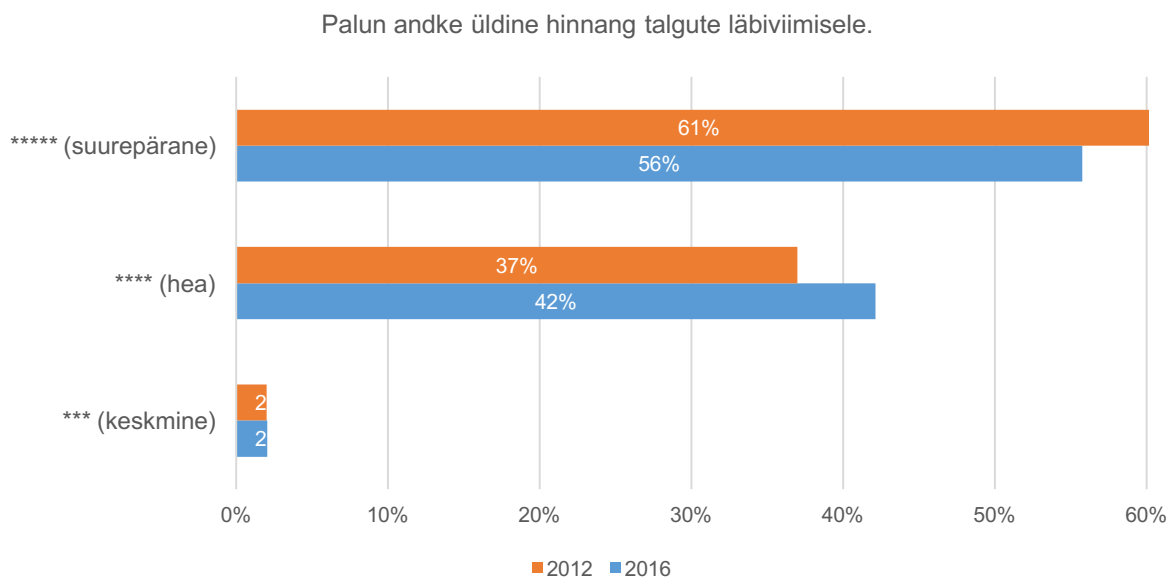

Erinevad muud takistused, mida välja toodi:

- Populaarsemate talgute kohad täituvad väga kiiresti (mõne päevaga) ning ei jõua reageerida, sõpru kaasa kutsuda jne. Ettepanek: lehele võiks panna ka ootenimekirja, kui keegi eest ära ütleb.
- Elatakse (osa ajast) välismaal.
- Kõrge vanus – ei olda kindel, kas saadakse hakkama.
- Palju talgutel osalenud – on ammendunud.
- Introvertsus, kinnine ja tagasihoidlik iseloom. Ei ole tuttavat, kes tuleks kaasa ja kellega koos on julgem.
- Ei soovi magada telgis ja ise süüa teha.
- Ei valda nii hästi eesti keelt, võtan osa ainult talgutel, mis on inglise või vene keeles. Samuti arvan, et rahvusvahelised talgud on huvitavamad kui talgud eesti keeles.

Talgutel osalenute kõrge rahulolu talgute sisu ja korraldusega väljendub ka küsitluses küsitud rahuloluhinnangus (joonis 22). Üle poolte vastanuist (56%) hindas talgute läbiviimist viie täрни vääriliselt – hindega suurepärase. 42% andis talgute korraldusele neli täрни (hea) ning vaid 2% hindas talgute läbiviimist 3 täрни (keskpärane) vääriliselt. Madalamaid hindeid ükski küsitluses osalenu talgute korraldusele ei andnud. Tulemused on väga sarnased 2012. aasta uuringule, kus suurepäraseks hindas talgute läbiviimist 61%, heaks 37% ja keskpäraseks 2% vastanutest.

Joonis 22. Üldine hinnang talgute läbiviimisele 2012. ja 2016. aastal

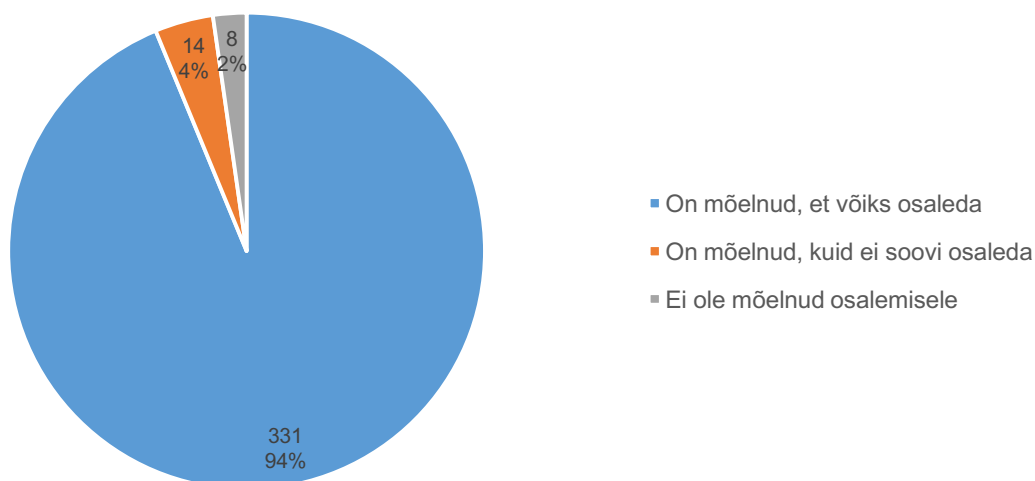
2.3 Talgutel hiljuti mitteosalenute hinnangud

Selles alapeatükis antakse ülevaade nende küsitlusele vastanute hinnangutest, kes ei olnud viimase kolme aasta jooksul ELF-i ega PKÜ talgutel osalenud. Uuriti nii talgutel mitteosalemise põhjusi ja takistusi kui ka ootusi talgute sisule ja korraldusele. Peatükis tuuakse välja tegurid, mis paneksid mitteaktiivseid talgute meililisti liikmed tõenäoliselt talgutel osalema, ja näidatakse, kui paljud seda tulevikus teha kavatsevad.

Valdav enamik (94%) küsitlusele vastanuid, kes ei olnud talgutel hiljuti osalenud, olid siiski osalemist kaalunud (joonis 23). See on seletatav küsitluse valimiga – küsitluses osalemise kutse saadeti laiali sama meililisti kaudu, kus edastatakse ka kutseid talgutele, ning mille lugejad on eelkõige looduskaitsest huvitatud inimesed. Samas see näitab, et sihtgrupp on tegelikult õige ning põhimõtteliselt oleks meililisti lugejate hulgast lootust ka mitteosalejaid talgutesse kaasata, kui leida üles nende jaoks mõjuvad argumendid.

Joonis 23. Talgutel mitteosalenute kaalutlused seoses osalemisega

Viimase 3 aasta jooksul talgutel mitte osalenud 353-st vastanust...

Talgutel mitteosalemise põhjustena toodi enim välja ajanappust, seda nii töökohustuste (59%) kui ka perekondlike kohustuste (44%) tõttu (joonis 24). Samasesse põhjuste gruppi võiks paigutada ka vastused „laiskus, mugavus“ (21%) ja „motivatsiooni / huvi vähesus“ (3%). Ükski neist vastustest ei olene otseselt talgute sisust või kvaliteedist, vaid näitavad vastaja prioriteete, mistõttu ei ole nendel põhjustel talgutel osalemisest loobunud inimesi lootust talgute korralduslikke aspekte muutes osalejateks muuta.

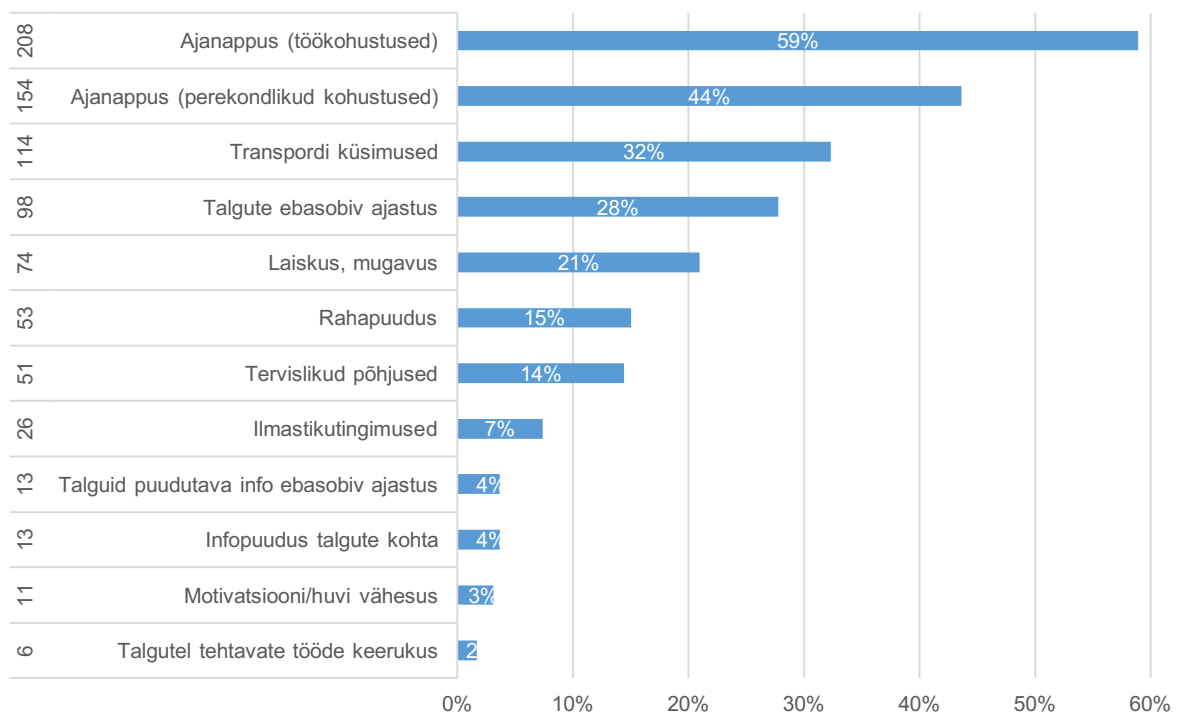
Kõige olulisemad mitteosalemise põhjused, mille osas talgute korraldajatel oleks lootust midagi ära teha, olid transpordi küsimused (32%) ja talgute ebasobiv ajastus (28%). Kõige enam valmistab transport probleeme tallinlastele (38%) ning kõige vähem tartlastele (27%). Väljaspool Tartut ja Tallinna elavatest vastanutest pidas transporti probleemiks 31% (joonis 25). Transpordi kohta toodi selle küsimuse juures välja näiteks järgmisi selgitusi: „Sageli toimuvad talgud Põhja- ja Lääne-Eestis, kuhu minek on juba eraldi planeerimine ja

ettevõtmine.“ ning „Asukoha sobimatus.“ Ka fookusgrupi intervjuudes mainiti transpordi probleemi: „Äkki saaks organiseerida looduse omnibussi kaudu, ise nagu ei tahaks ühendust võtta (ise ennast kellegi auto peale saada). Ühisbussiga läheks talgutele küll.“

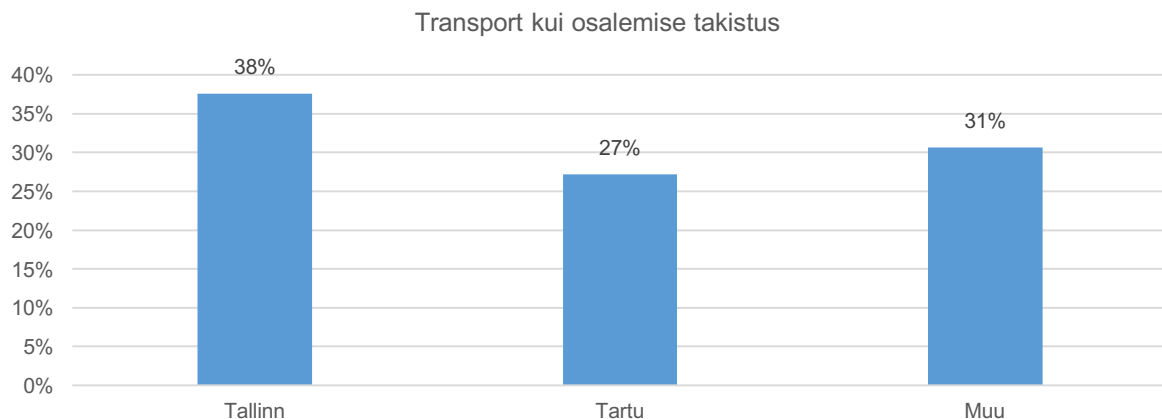
Talgute ebasobiva ajastuse vastust kommenteeriti järgnevalt: „Enamik talguid hakkavad juba reedel ja kestavad pühapäevani, reede on tööpäev.“ ning „Sobiks osalemine kas laupäeval või pühapäeval, töökohustused ja kohustused kodus rohkem ei võimaldaks korraga.“ Sarnane tagasiside tuli välja ka fookusgrupi intervjuudest: „Talgute algusaeg on veider, näiteks neljapäeva hommik. Võiks olla laupäev-pühapäev. Reedel algavate puhul võiks julgustada, et tuldaks ka hiljem, kui muidu ei saa.“

Väiksemal, kuid siiski mitte tühisel osal vastanutest on jäänud talgutel osalemata rahapuuduse tõttu (15%). Kommentaaride põhjal võib järeldada, et tõenäoliselt ei tähendanud need vastused mitte seda, et sellised vastajad ei oleks otseses mõttes talgute jaoks raha leidnud, vaid pigem ei pidanud nad talgute hinda kohaseks: „Ei ole väga tahtnud maksta talgute eest 15 eurot.“ Ühe võimalusena, kuidas sellise põhjendusega mitteosalejaid kaasata, võib kaaluda esmakordselt talgutel osalemise eest raha mitte küsimist – seda siis lootusega, et inimesele jääb talgutest positiivne kogemus ning järgmisel korral on ta juba nõus osalemise eest tasuma.

Joonis 24. Talgutel mitteosalemise põhjused ja osalemise takistused

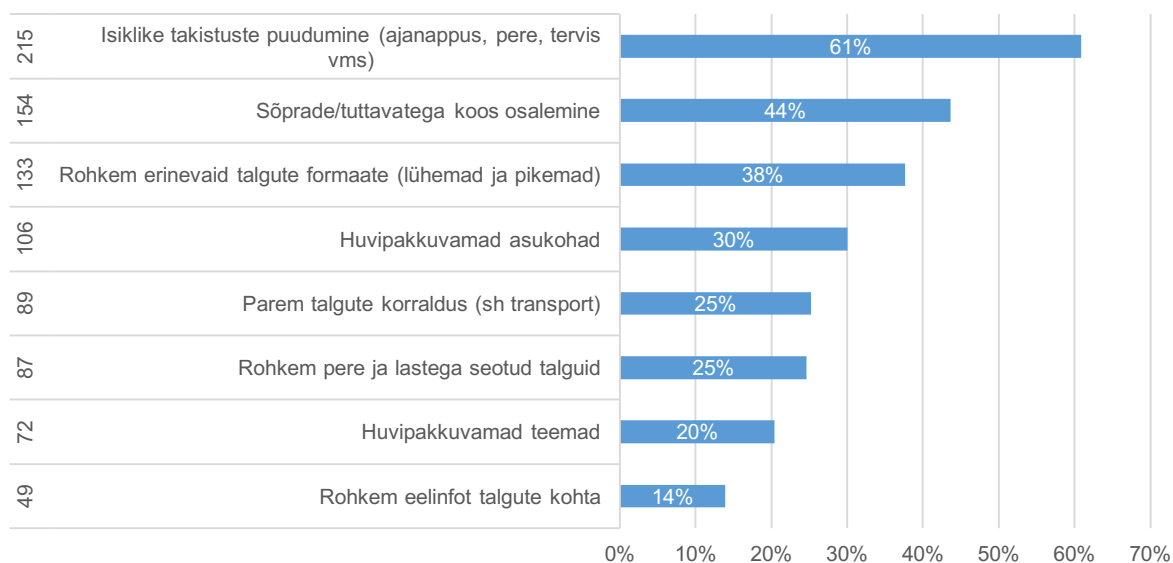
Joonis 25. Transport kui takistav tegur talgutel osalemisel elukoha lõikes

Lisaks etteantud vastusevariantidele tuli kommentaaridest välja veel kaks korduvat teemat, mis on talgutel osalemise takistuseks saanud. Väga palju väideti, et üksi ei tahaks minna, aga kedagi tuttavat kaasa võtta ka ei ole („Pole kedagi tuttavat, kellega koos minna.“, „Ei soovi osaleda ilma sõpradeta“), või et kardetakse võõras seltskonnas ennast ebamugavalt tunda („Kuna ei tunne sealt kedagi“, „Kardan, et teised on nooremad ja juba omavahel tuttavad – ühesõnaga kuidas sulanduda seltskonda.“). Sellest põhjendusest üle saamiseks pakuti välja ka üks võimalik lahendus, nimelt juba osalevate talguliste poolt tuttavate aktiivsem kaasamine: „Oleks lähedasi sõpru, kes kaasa kutsuvad, läheks ikka.“ Teiseks sagedaseks mitteosalemise põhjuseks olid lapsed: „Mul on 6-aastane laps, kes ka meelsasti kaasa lööks, aga puudub info, kas teda võib kaasa võtta.“ või siis „Võtaks lapsed kaasa, aga arvan, et nad on liiga väikesed.“ Kui mõne talgukutse juures välja tuua, et sobib osalemiseks ka lastele alates teatud vanusest, oleks lootust hajutada lapse või lastega potentsiaalsete osalejate kahtlused ning sedasi rohkem inimesi talgutele kaasata. Samuti võib laste varakult talgutele kaasamine tekitada neis harjumuse ka hiljem täiskasvanuna osalemist jätkata.

Talgutel mitteosalenud vastajatelt uuriti, mis tegurid paneksid neid looduskaitsealistel talgutel osalema (joonis 26). Enim nimetati isiklike takistuste puudumist, seda siis ajanappuse, pere, tervise, vms põhjusel (61%), mille osas talgute korraldajad küll kaasa aidata ei saa. Võrreldes sellega on populaarsuselt järgmist ootust, sõprade või tuttavatega koos osalemist (44%) veidi rohkem võimalik soosida, näiteks kutsudes kampaania korras sagedasemaid talgulisi üles oma tutvusringkonnast inimesi kaasa võtma. Väga konstruktiivse, kuid samas märgatava mõjuga tegurina toodi välja ootus rohkematele erinevatele talgute formaatidele, et oleks nii lühemaid kui ka pikemaid (38%) – kommentaaridest näiteks „Hea ajastusega lühemad lähemad talgud oleks hea võimalus esmakordseks osalemiseks.“ ning „Mul on laupäeval tööpäev, aga talgud on tihti mitmepäevased.“ Samuti oodatakse talgutelt huvipakkuvamaid asukohti (30%), paremat transpordikorraldust (25%) ja rohkem pere ja lastega seotud talgud (25%).

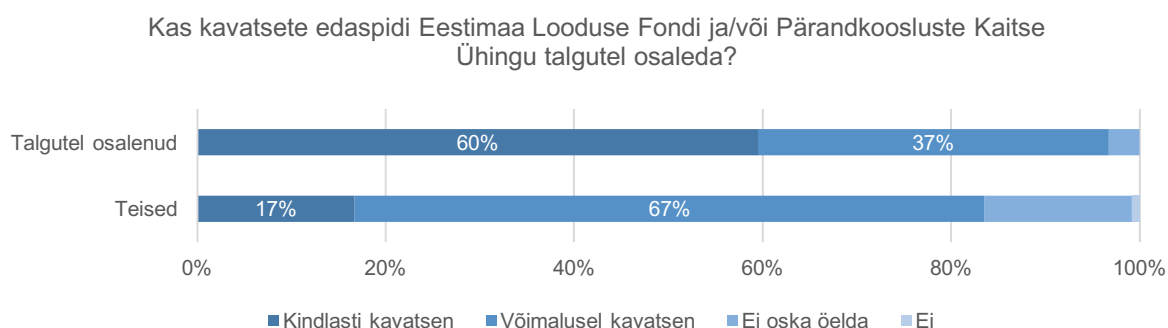
Joonis 26. Ootused talgute sisule ja korraldusele, mis soosiks talgutel osalemist

Nagu talgutel osalenud vastajatelt, küsiti ka mitteosalejatelt teistes vabatahtlikes tegevustes kaasalöömise kohta (joonis 27). Küsitlusele vastanud mitteosalejatest 81% on osalenud teistes vabatahtlikes tegevustes, sealhulgas 17% teeb seda pidevalt. See osakaal on isegi suurem kui talgutel osalenud vastajatel, kelle hulgest on 69% võtnud osa teistest vabatahtlikest tegevustest. See näitab, et ka talgutel mitteosalenud vastajad on ühiskondlikult pigem aktiivsed ning võib piisata vaid väikesest tõukest, et oleks lootust saada ka nemad looduskaitsealistest talgustest osa võtma.

Sama järelduse saab teha ka küsimusest, kus vastanutelt uuriti nende plaanide kohta edaspidi looduskaitsealistel talgutel osalemises – 67% talgutel mitteosalejatest kavatses võimalusel talgustest edaspidi osa võtta. See ei tähenda loomulikult, et nad ka praktikas lähimal ajal mõnele talgukutsele positiivselt reageeriksid, aga kui lahendada ära need murekohad, mille nad oma senise mitteosalemise põhjendustena nimetasid, võib see ka tõesti nii minna.

Joonis 27. Edasised plaanid talgutel osalemise osas

Kokkuvõte

Uuringu “Looduskaitstes vabatahtlikuna osalemine ja selle loodushariduslik mõju” eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid looduskaitsealaseid teadmisi omandavad looduskaitse vallas tegutsevad vabatahtlikud läbi vabatahtliku töö ning kuidas nad saadud teadmisi ja kogemusi hindavad. Samuti uuriti talgutel hiljuti mitteosalenute takistusi ja ootusi talgutel osalemise osas.

Uuring viidi läbi elektroonilise küsitlusena ja sellele vastas 594 inimest, kellest 241 olid viimase 3 aasta jooksul talgutel osalenud ning 353 ei olnud seda viimase 3 aasta jooksul teinud. Talgutel hiljuti osalenute seas oli enamik osalenud ELF-i korraldatavatel talgutel (227 respondenti), PKÜ talgutel osalejaid oli vastanute hulgas 41. Suurem osa vastanuist on looduskaitsealastel talgutel osalenud mitmeid kordi: ELF-i talgute korduvkülastajate osakaal oli 75%, mis oli võrreldes 2012. aastaga suurenenud (2012: 61%), PKÜ talgute korduvkülastajate osakaal (56%) oli aga võrreldes 2012. aastaga tunduvalt langenud. Siinjuures on oluline täheldada, et praktiliselt kõik vastanud kavatsevad võimaluse korral ka tulevikus talgute osa võtta.

Looduskaitsealastel talgutel osalemise peamised motivaatorid olid küsitletute hinnangul võimalus viibida looduses (79%) ning võimalus teha midagi looduse heaks (74%). Erinevalt 2012. aasta uuringust on vähenenud toreda seltskonna tähtsus talgutel osalemise motivaatorina.

Kõige enam pakkusid looduskaitsealastel talgud osalejatele head enesetunnet, positiivseid emotsioone ja silmaringi laienemist. Võrreldes 2012. aasta uuringuga on emotsioonide mõju oluliselt kasvanud. Küsitlusest selgus, et suurel määral pakkus talgutel osalemine vabatahtlikele ka uusi teadmisi (71%) ja uusi oskusi (54%). Mitmed vastanud märkisid siiski, et suurel määral uusi teadmisi ja oskusi talgud neile ei pakkunud, sest tulenevalt huvidest, haridusest või tööst on need teadmised juba niigi olemas. Talgud muutsid vastanutest 19% suhtumise loodusesse hoolivamaks, 79% vastanutest väitis, et hoolis loodusest juba enne talgutele minekut, seega jäi nende suhtumine samaks.

Vastanute rahulolu talgute korralduse eri aspektidega oli väga kõrge. Talgute läbiviimise keskmiseks hindeks anti 4,5 täрни viiest. Kõige enam toodi nii küsitluses kui ka fookusgrupis välja probleeme transpordikorraldusega, töökorraldusega ning talgujuhi pädevusega, mis varieerub tugevalt, sõltuvalt talgujuhist. 39% küsitlusele vastanutest leidis, et talgute korralduses ei peaks midagi muutma. Kõige enam sooviti transpordikorralduse parandamist, rohkem seostamist kohaliku kontekstiga ning paremat informeerimist enne talguid (sh täpsete tööde kirjeldamine ja nende sobivus lastele ning vanuritele, talgujuhi ja teiste osalejate avalikustamine, piirkonna eelnev tutvustamine jm).

Sarnaselt 2012. aasta uuringuga arvas valdav osa (80%) vastanutest, et talgutel osalemist takistavad mitmed tegurid, neist peamisteks olid talgute korraldajatest mittesõltuvad tegurid nagu ajanappus ning tööalased ja perekondlikud kohustused. Küll aga on korraldajatel võimalik mõjutada mitmeid teisi valdkondi – talgute ajastus, transport ja rahapuudus.

Nimetatud tegurid olid talgutel osalemisel takistuseks 13-19% vastanutest, mis on võrreldes 2012. aasta uuringuga märgatavalt olulisemaks muutnud (2012: 5-6%).

Talgutel hiljuti mitteosalenud respondendid pidasid talgutel osalemise peamiseks takistusteks sarnaselt talgutel osalenute grupiga töö- ja perekondlikest kohustustest tulenevat ajanappust (44-59% vastanuist). Samuti toodi olulise takistusena välja transpordiküsimus (33%), talgute ebasobivajastus (28%) ning laiskus/mugavus (21%).

Valdav osa (94%) talgutel mitteosalenutest on mõelnud talgutel osalemisele, 17% kavatseb seda kindlasti tulevikus teha ning 67% plaanib tulevikus võimaluse korral talgutel osaleda. Küsitlusest selgus, et peamine tegur, mis paneks mitteaktiivseid (taas) talgutel osalema, on isiklike takistuste (peamiselt ajanappus) puudumine. Samas oli väga paljude jaoks oluline ka sõpradega koos osamine – 44% vastanutest väitis, et see paneks neid talgutel osalema. Lisaks toodi talgutel osalemise tõukena välja rohkemate erinevate talguformaaside (38%) ja huvipakkuvamate asukohtade (30%) pakkumist, paremat talgute korraldust (25%) ning rohkemate peretalgute korraldamist (25%).

Lisad

Lisa 1. Küsitlusankeet

KÜSITLUS

Uuringu “Looduskaitstes vabatahtlikuna osalemine ja selle loodushariduslik mõju” raames

Hea Eestimaa Looduse Fondi/Pärandkoosluste Kaitse Ühingu sõber!

OÜ Cumulus Consulting viib Eestimaa Looduse Fondi tellimusel läbi looduskaitstes vabatahtlikuna osalemise uuringu, mille eesmärkideks on uurida talgutel osalemise motivatsiooni ja takistusi, saada tagasisidet talgute korraldusele ning ülevaade talgute loodushariduslikust mõjust. Selleks vajame aga teie abi! Järgnev küsitlusankeet on mõeldud kõigile ELF-i talguteataja ja Pärandkoosluste Kaitse Ühingu meililisti liikmetele, nii talgutel osalenutele kui ka mitteosalenutele. Jääme ootama teie tagasisidet!

Küsimustikule vastamine võtab umbes 10 minutit. Teie vastused salvestatakse automaatselt. Küsitlus on anonüümne. Kõigi küsitluses osalenute vahel loositakse välja ka auhinnad – loosimises osalemiseks palun sisesta oma kontaktandmed küsitluse lõpus. Esitatud kontaktandmeid kasutatakse ainult võitjatega ühenduse võtmiseks.

Uuringuga seotud küsimuste korral palun pöörduge OÜ Cumulus Consulting konsultandi Kadri Pungase poole e-posti aadressil kadri.pungas@cumulus.ee.

Suured tänud abi eest!

1. Kas olete osalenud viimase kolme aasta jooksul Eestimaa Looduse Fondi (ELF) või Pärandkoosluste Kaitse Ühingu (PKÜ) poolt korraldatud loodustalgutel?

Jah	1
Ei	2

Jah >>> küsimus nr 2

Ei >>> alates küsimus nr 18

Talgutel osalenud

MOTIVATSIOON

2. Mitu korda olete osalenud ELF-i talgutel?

Sisestage (ligikaudne) number ...

Mitu korda olete osalenud PKÜ talgutel?

Sisestage (ligikaudne) number ...

3. Kust saite informatsiooni looduskaitseliste talgute kohta? Võite valida mitu vastusevarianti.

ELF-i/PKÜ kodulehelt	1
ELF-i/PKÜ Facebooki lehelt	2
Meililisti kaudu	3
Kooli/ülikooli/töökoha kaudu	4
Varasemalt talgutel osalenutel	5
Sõpradelt/tuttavatelt	6
Muu, palun täpsustage	7

4. Miks otsustasite talgutel osaleda? Palun märkige, kui olulised olid järgnevad põhjused.

	Väga oluline	Pigem oluline	Pigem ebaoluline	Üldse mitte oluline
Võimalus avastada uusi kohti				
Võimalus viibida looduses				
Võimalus omandada uusi teadmisi ja oskusi				
Võimalus teha midagi looduse heaks				
Sõprade/tuttavate/kolleegide eeskuju				
Tore seltskond				
Soov väljuda oma tavapärasest rutiinist				

Muu põhjus. Palun täpsustage

.....

5. Kas osalete ka mõnes teises vabatahtlikus tegevuses lisaks looduskaitseliste talgutele?

Pidevalt	1
Aeg-ajalt	2
Ei osale	3

Variant 1 ja 2 >>> küsimus 6

Variant 3 >>> küsimus 7

6. Millise valdkonna vabatahtlikus tegevuses olete lisaks looduskaitseliste talgutele osalenud? Võite valida mitu varianti.

Ajaloolise pärandi säilitamine, nt muinsuskaitse	1
Arengukoostöö ja humanitaarabi	2
Külaliikumine/kohaliku elu edendamine	3
Haridus ja teadus	4
Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse	5
Korralduste/sisejulgeolek	6
Kultuur ja kunst	7

Laste ja noorte huvide kaitse	8
Noorsootöö	9
Keskkonnakaitse, loodushoid	10
Loomakaitse	11
Religioon	12
Sotsiaaltöö	13
Sport ja kehakultuur	14
Tervishoid	15
Vähemusrahvuste kultuuri edendamine ja lõimumine	16
Tarbijakaitse	17
Muu	18

Soovi korral tooge konkreetseid näiteid

.....

TALGUTE MÕJU

7. Mida on talgutel osalemine teile pakkunud? Palun märkige, mil määral olete saanud:

	Väga suurel määral	Pigem suurel määral	Pigem vähesel määral	Väga vähesel määral	Üldse mitte
Uusi teadmisi loodusest					
Uusi oskusi					
Laienenud silmaringi					
Parem arusaam looduskaitsest					
Parema arusaam vabatahtlikust tööst					
Uusi sõpru, tutvusi, mõttekaaslasi					
Motivatsiooni asuda tööle/jätkata tööd looduskaitse või sellega seonduvas valdkonnas					
Positiivseid emotsioone					
Füüsilist aktiivsust ning sellest tulenevat hea enesetunnet					
Säästlikumaid harjumusi					

Mõni muu oluline aspekt:

8. Kas ELF-i/PKÜ talgutel osaledes saite loodusest uusi teadmisi ja/või oskusi?

Jah, suurel määral	1
Jah, mõningal määral	2
Pigem ei	3
Ei, üldse mitte	4

Variant 1 ja 2 >>> küsimus 9
Variant 3 ja 4 >>> küsimus 10

9. Milliseid teadmisi ja oskusi saite talgutel osaledes? Võite valida mitu vastusevarianti.

Üldisi teadmisi loodusest	1
Teadmisi taime- ja loomaliikide kohta	2
Teadmisi erinevate koosluste kohta	3
Üldine silmaringi laienemine	4
Oskusi looduses käituda	5
Konkreetsed tööoskusi (nt tööriistade kasutamine)	6
Meeskonnatööoskusi	7
Muid teadmisi või oskusi	8

Palun täiendage ning tooge konkreetseid näiteid:

.....

10. Palun selgitage, milliseid teadmisi ja oskusi oleksite talgutelt veel oodanud.

.....

11. Mida võiks talgutel loodushariduslikult rohkem pakkuda?

.....

12. Kas looduskaitselistel talgutel osalemine muutis teie suhtumist loodusesse?

Jah, muutis hoolivamaks	1
Ei muutnud, hoolisin juba enne	2
Muu variant	3

Palun selgitage oma vastust

.....

RAHULOLU

13. Kuidas jäite rahule talgute korraldusega?

	Jäin täiesti rahule	Jäin osaliselt rahule	Ei jäänud rahule
Talgute korraldus üldiselt			
Talgujuhtide pädevus			
Talgute päevaplaan/programm			
Talgute töökorraldus kohapeal			
Transpordikorraldus			
Talgute seos kohaliku kontekstiga			
Saadud teadmiste/oskuste hulk			
Talgutel osalenud seltskond/kaaslased			

Kui teie ootused ei olnud mingis aspektis täidetud, siis palun selgitage ja tooge näiteid

14. Mida võiks talgute läbiviimisel teisiti/paremini teha? Võite valida mitu vastusevarianti.

Informeerimine enne talguid	1	
Talgute üldine korraldus	2	
Talgujuhtide pädevus	3	
Transpordikorraldus	4	
Seos kohaliku kontekstiga		5
Päevaplaan/programm	6	
Töökorraldus kohapeal	7	
Ei oska öelda	8	
Olen talgutega rahul, midagi ei peaks muutma	9	
Muu variant	10	

Palun selgitage oma vastust:

15. Kas on midagi, mis takistab teil looduskaitselistel talgutel (sagedamini) osalemast?

Jah	1
Ei	2

Jah >>> küsimus 16

Ei >>> Küsimus 17

16. Millised on peamised takistused osalemaks talgutel sagedamini? Võite valida mitu vastusevarianti.

Ajanappus	1
Töökohustused	2
Pere ja koduga seonduvad kohustused	3
Talgute ajastus	4
Rahapuudus	5
Transport	6
Tegevuste ühetaolisus/kattuvad tegevused	7
Motivatsiooni puudumine	8
Toitlustus	9
Infopuudus talgute kohta	10
Laiskus, mugavus	11
Ilmastikutingimused	12
Tervislikud põhjused	13

Mõni muu põhjus, palun täpsustada

17. Palun andke üldine hinnang looduskaitsete talgute läbiviimisele (1 – väga halb; 5 – suurepärase).

1 – 2 – 3 – 4 – 5

Palun põhjendage

.....

Talgutel mitteosalenud

18. Kas te olete mõelnud looduskaitsete talgutel osalemise peale?

Jah, olen mõelnud, et võiks osaleda	1
Jah, olen mõelnud, kuid ei soovi osaleda	2
Ei ole mõelnud osalemisele	3

1 >>> küsimus 19

2 >>> küsimus 20

3 >>> küsimus 21

19. Tooge välja peamised põhjused, mis on osutunud talgutel osalemise takistuseks. Võite valida mitu vastusevarianti.

Töökohustustest tulenev ajanappus	1
Perekondlikest kohustustest tulenev ajanappus	2
Talgute ebasobiv ajastus	3
Rahapuudus	4
Transpordi küsimused	5
Motivatsiooni/huvi vähesus	6
Infopuudus talgute kohta	7
Talguid puudutava info ebasobiv ajastus	8
Laiskus, mugavus	9
Ilmastikutingimused	10
Tervislikud põhjused	11
Talgutel tehtavate tööde keerukus	12

Mõni muu põhjus, palun täpsustada

20. Palun selgitage, mis põhjusel te ei soovi looduskaitsetel talgutel osaleda?

.....

21. Millised tegurid paneksid teid looduskaitsetel talgutel osalema?

Huvipakkuvad teemad	1
Huvipakkuvad asukohad	2
Rohkem erinevaid talgute formaate (lühemad ja pikemad)	3
Rohkem pere ja lastega seotud talguid	4
Rohkem eelinfot talgute kohta	5
Parem talgute korraldus (sh transport)	6
Isiklike takistuste puudumine (ajanappus, pere, tervis vms)	7

Palun selgitage/täpsustage:

.....

22. Kas olete osalenud teistes vabatahtlikes tegevustes (ükskõik millises valdkonnas)?

Jah, pidevalt	1
Jah, aeg-ajalt	2
Ei ole osalenud	3

1 ja 2 >>> küsimus 23

3 >>> küsimus 24

23. Millise valdkonna vabatahtlikus tegevuses olete osalenud? Võite valida mitu varianti.

Ajaloolise pärandi säilitamine, nt muinsuskaitse	1
Arengukoostöö ja humanitaarabi	2
Külaliikumine/kohaliku elu edendamine	3
Haridus ja teadus	4
Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse	5
Korrakaitse/sisejulgeolek	6
Kultuur ja kunst	7
Laste ja noorte huvide kaitse	8
Noorsootöö	9
Keskkonnakaitse, loodushoid	10
Loomakaitse	11
Religioon	12
Sotsiaaltöö	13
Sport ja kehakultuur	14
Tervishoid	15
Vähemusrahvuste kultuuri edendamine ja lõimumine	16
Tarbijakaitse	17
Muu	18

Soovi korral tooge konkreetseid näiteid

.....

VASTAJA PROFIL

24. Sugu

Mees	1
Naine	2

25. Vanus

Kirjutage number

26. Elukoht (linn või vald)

27. Milline on teie kõrgeim lõpetatud hariduse tase?

Põhiharidus	1
Üldkeskharidus	2
Kutse- või ametiharidus, sh keskeriharidus	3
Kõrgharidus (bakalaureuse või magistrikraad, rakenduskõrgharidus, diplomiõpe)	4
Doktorikraad (varasem kandidaat)	5

28. Milline on teie hetkeseisund tööturul?

Ettevõtja	1
Palgatöötaja	2
Töötu	3
Pensionil	4
Õppur	5
Kodune	6

29. Millised on teie teadmised loodusest? Võite valida mitu varianti

Mul on vastav haridus	1
Minu igapäevane töö on seotud loodusega	2
Mul on loodusega seotud hobi	3
Mul on vähesed teadmised	4

30. Kui huvipakkuvad on teie jaoks looduskaitset puudutavad teemad?

Pakub väga suurt huvi	1
Pigem pakub huvi	2
Pigem ei paku huvi	3
Üldse ei paku huvi	4

31. Palun hinnake, kui suurel määral loodusest hoolivaks inimeseks te end peate (1 – ei hooli üldse loodusest; 5 – olen väga hooliv looduse suhtes).

1 – 2 – 3 – 4 – 5

32. Kas kavatsete edaspidi Eestimaa Looduse Fondi ja/või Pärandkoosluste Kaitse Ühingu talgutel osaleda?

Kindlasti kavatsen	1
Võimalusel kavatsen	2
Ei oska öelda	3
Ei kavatse	4

Kui soovite osaleda ELF-i poolt väljapandud auhindade loosimisel, siis sisestage palun oma kontakt (e-mail või telefon). Sisestatud andmeid kasutatakse vaid võitjatega ühenduse võtmiseks ega edastata kolmandatele isikutele.

.....

Lisa 2. Fookusgrupi intervjuude kava

Hiljuti talgutel osalenutest koostatud fookusgrupp

- Osalejate taust. Kui palju olete talgutel osalenud?
- Milline (ja kelle poolt edastatud) info või sõnum kõnetas teid kõige enam ja motiveeris teid talgutel osalema? Milline ei kõnetanud üldse?
- Mis on kõige olulisem, mida olete talgutel osaledes iseenda jaoks saanud? Mida pakuvad talgud osalejatele?
- Kirjeldage, millised on teie ootused, millega te talgutele lähete?
- Arutelu talgute korralduse tugevuste ja nõrkuste üle

Talgutel mitteosalenutest koostatud fookusgrupp

- Osalejate taust. Kas olete varem talgutel osalenud? Millal viimati?
- Mis pani teid ELF-i või PKÜ listiga liituma? Kui suurel määral te tutvute listis oleva informatsiooniga? Kas see info kõnetab teid? Kas pakutava info hulk on teie jaoks piisav?
- Mis teie jaoks peamised takistused talgutel osalemisel? Mis motiveeriks teid talgutel (sagedamini) osalema? Mis laadi „tõuget“ te vajaksite? Milline sõnum kõnetaks piisavalt?
- Kui huvitatud te olete looduskaitse teemadest? Mis vormis te oleksite valmis looduskaitse (senisest rohkem) kaasa lööma? Kas kavatsete tulevikus looduskaitse talgutel osaleda?
- Arutelu ja täiendavad kommentaarid